

Dnesek

ROČNÍK II.

V PRAZE 2. ŘÍJNA 1947

CENA Kčs 3.50

Sociální demokrat píše své straně

FRANTIŠEK HUMLER

Spojené národy - rozdělené lidstvo

STEPHEN W. POLLAK

Právní řád na Slovensku a partyzáni

FRANTIŠEK LOUBAL

Některá čísla dvouletky

UČ.

Lidé v pohraničí

A. C. NOR

Dva zbití novináři

NEMO

Ústup ze slávy

JAROSLAV P. BLAŽEK

Obsah a forma — Nebojte se voliče! — Zděděná nemoc — O filmu a pravdě — U koho
treba hl'adat vinu? — Občanská výchova ve škole a věc kolem ní — Přijďte se po-
dívat! — Šmelináři — Kulturní decentralisace — Ze Zlína — Morzakultura ve Zlíně
Propaganda, která zabíjí — Po festivalu — O trpělivosti — Proč plakat?

POLITICKOU OTÁZKOU

prvého řádu byly rozpory spojenců v otázkách velení na západě. Po knihách **JAK ON TO VIDĚL** a **TRÍ ROKY S EISENHOWEREM** odhalují se další tajemství druhé fronty a strategického zákulisí v románě Alana Mooreheada:

MONTGOMERY

který vychází denně od 1. října v deníku **OBRANA LIDU**

Přeloženo
do 17 jazyků

„... Bylo by si přáti, aby každý vedoucí politik a vědec v každém státě obětoval chvíli svého času k pročtení této knihy...“ Albert Einstein

EMERY REVES

ANATOMIE MÍRU

(THE ANATOMY OF PEACE)

Pronikavá a svým pojetím zcela nová a průkopnická studie o předpokladech trvalého míru na základě politického sjednocení světa. Jedna z nejvýznamnějších a nejdiskutovanějších knih posledních let.

„... Kdyby tato kniha byla mohla být přístupna delegátům konference v San Franciscu, byla by jim prokázala velkou službu v duševní přípravě k diskusím o světových záležitostech.“

Thomas Mann

Fr. Borový
u knihkupců

Knihla má 360 stran a obdržíte ji brož. za cenu 90 Kčs, váz. za 119 Kčs.

Anglicky od Angličanů

Další nové kursy pro začátečníky a pokročilé.

SPECIÁLNÍ KURSY PRO DĚTI OD 8 LET

Kursy francouzštiny. Zápis denně.

Spolek pro povznesení vzdělání, soukr. škola jazyková

REVOLUČNÍ 15 - TELEFON 604-24

OBSAH DNEŠKA Č. 26: FRANTIŠEK LOUBAL: Co jim vytýkáme? — JOSEF HUDEC: Naše tři socialistické strany. — EDVARD CENEK: Jak to bylo v Benátkách. — Dr VLADIMÍR KREJČÍ: Proč propaganda zabíjí. — JOSEF BENEŠ: Stíny americké finanční pomoci. — MIL.: Komunistův doslov k jedné debatě. — DRINK: Ze Zlína. — A co Národní fronta? — Odbojové hnutí a svědomí národa. — Konfiskace přes mrtvoly. — Bilance podniků, čili zastírání nemá smyslu ani dnes. — Úroveň. — Politika - co je a co má být. — Morzakultura ve Zlíně. — Co sa nám na Čechov nepátj? — Ohrožená matematika. — Proč plakat?

VDÁVÁ SDRUŽENÍ KULTURNÍCH ORGANISACÍ

VYCHÁZÍ TÝDNĚ VE ČTVRTEK

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA I, NÁRODNÍ TR. 9

Dnesek

řídí Ferd. Peroutka

Telefon číslo 390-51 až 54. — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Předplatné na rok Kčs 168.—, na půl roku Kčs 84.—, na čtvrt roku Kčs 42.—, jednotlivá čísla Kčs 3.50. — Dohledací pošt. úřad Praha 25. — Odpovědný zástupce listu redaktor Ed. Valenta. — Tiskne Melantrich, Praha II, Václavská nám. 24.

Sociální demokrat píše své straně

Domnívá-li se někdo, že demokracie je z možných vládních soustav ta nejpřirozenější a nejvhodnější, pak si své přesvědčení nemá nechávat pro sebe. Ať si mlčí tam, kde samozvaná autorita bere každému slovo u úst, ba i dech, demokrat však nechť mluví, když je toho třeba. Demokracie a mlčící a přitakávající lid se navzájem vylučují; čímž ovšem nemá býti řečeno, že demokracie by byla jenom diskusí. Osobní projev patří však k demokracii tak, jak k ní patří osobní účast při volbách. Dobrý volič však nikdy nečeká, až bude zavolán a vyzván k odevzdání svého hlasu. Užívá svého hlasu, kdykoli uzná za vhodné. Je trochu bledničkovitá ona svoboda, jež je shůry přidělována a rozdělována. Pravá svoboda je krvnatější: ta se bere. Hezky odzola. Nechť tedy mluví dopis voliče, věnujícího sociální demokracii svou přízeň již od roku 1928.

Co se nám, vážení soudruzi, přes některé podružnější námítky, jež jsou pro svobodného člověka, zvyklého nezavírat lehkou manželství s kýmkoli a čímkoli, docela přirozené, vždy na sociální demokracii líbilo? Stručně řečeno: realismus. Měli jsme vždy dojem, že onen proslulý masarykovský realismus, kritický a pravdymilovný, prostý a lidový, neohrožený a snášenlivý, neprošel mimo sociální demokracii, aniž by jí byl zúrodnil a pročistil. Celý národ byl tak nebo onak dotčen a navštíven tímto duchem střízlivosti a neromantické sebedůvěry. Vždy nás těšilo, když jsme viděli, že sociální demokracie je v tomto smyslu také národem, plně a nerozpačitě; radovali jsme se tím více, když jsme vyzorovali, že masarykovství je v ní pevně zakotveno. Existuje pro náš politický a mravní život snad nějaká spolehlivější kotva nežli Masaryk, dotvořený a dokutý aspekty naší nové státnosti?

Jsou zásady, s nimiž sociální demokracie stojí a padá. To proto, že mají jistou solidnost a že mnohé z nich se tradicí udržují a zpevňují. Sedáme si jen na takovou židli, kterou dobře známe. Hádankovitá konstrukce v nás sotva vzbudí důvěru a chuť posloužit si jí. V politice přijdou všelijaké okamžiky; přijdou i takové, na něž nalezeme žádný starý recept v zásobě v naší politické kuchyni: je třeba se rozhodovat nově, protože se dostavila situace nová, nikoliv stará. Plně přejeme své straně, aby se dohodla s kýmkoli ve státě. Pod jednou podmínkou. že si tou dohodou sama nepodrazí nohy pod sebou. To jest: že zůstane věrna oněm několika dobrým zásadám, jimž i my hodláme zůstat věrni. Jestliže poslední ujednání s komunistickou stranou mělo tento smysl, nemáme proti němu nic, ba vítáme je. Přejeme si však, aby nebylo základem nového bloku, nýbrž nového obecného dorozumění.

Je pravda, že se u nás nedá vládnout proti komunistům; nutno však dodat, že ani pro komunisty se nedá vládnout, nýbrž jen s nimi. Demokracie je vláda lidu, lidem a pro lid; nikde není řečeno, že pojem lid a pojem komunistické strany se kryjí — ba může tu vzniknout někdy i nepěkný protiklad: bohužel! Lid také není nějakým moderním revolučním absolutnem; je relativním jako vše, co vrůstá do prostoru a času. Žádná strana ani kvantitativně ani kvalitativně si u nás nemůže vyhradit vylučnou dispozici lidovládnou. Nemají k tomu práva ovšem ani 99% diktatury. V pojmu lid je totiž obsažena nejenom okamžitost, ale i jistá trvalost, věčnost. Je možno leccos konfiskovat, není však možno konfiskovat čas, který ještě nenastal. A lid; toť také budouc-

nost. Co je budoucnost? Jistě víc než dočasná politická praxe. Byla takovou vždy, bude takovou i nadále.

Historie pořád zůstává jednou z nejlepších škol politiky. A učí střízlivosti a věčnosti, jejichž rysy budeme vždy chválit u kohokoliv, tedy také u sociální demokracie, podrží-li si je i nadále. Masaryk se jednou vyjádřil, že bez sociální demokracie bychom republiky neměli. Je to veliké uznání, které jistě nechce postavit do pozadí jiné činitele, stejně záslužné nebo záslužnější. Sociální demokracie není však silná svým jménem, také ne počtem přívrženců, zatím však tím, co převážně reprezentuje typologicky. Co je to? To nikdy nemůže být nic jiného, než to, co vkládáme nejlepšího do pojmu češství. Abychom byli skromní: nevidíme-li to vždy jako skutečnost, nechť je to aspoň naším přáním. Chceme být vždy s každým, kdo v tomto chce být s námi. Je potěšitelné, že ve všech stranách jsou lidé tohoto typu, proto ve všech novinách si občas můžeme přečíst něco rozumného. Není u nás stran ani dobrých, ani špatných; jsou zhusť jen prostřední. Líbí se nám však všechny, když hezky po česku vezmou rozum do hrsti a ruku přiloží k dílu, jako to dělali naši buditelé a zapadlí vlastenci, blahé paměti. Kdy se nám nelíbí žádná z nich? Když je vašeň vodi na provázku jako na loutkovém divadélku.

O dohodě sociálních demokratů s komunisty vyšly zatím jen náznaky; co jsme se dověděli, je pouze nějaké rámcové ujednání. To nás naprosto neuspokojuje. Volič chce vědět, oč jde konkrétně. Znamená-li dohoda velkého s malým to, že slabší přistoupí na požadavky silnějšího, pak to není dohoda, nýbrž kapitulace. My však chceme věřit něčemu jinému a zatím čekáme na řeč méně ušecnou, než jsme doposud slyšeli. Nemůže-li sociální demokracie pro svou slabší mocenskou pozici prosadit jisté dobré iniciativní návrhy, pak nechť aspoň funguje jako brzda tam, kde iniciativa bují v rozměrech takřka »volebních«. Napravo i nalevo! Pochybujeme, že by rozumný vstoupil do nějakého vyjednávání, aniž by věděl, co chce, aniž by položil své podmínky. V našem případě podmínky sociálně demokratické strany mohou být jen umírněující, zaměřené k věci a národní pospolitosti. Jiným bychom nerozuměli. Solidní je jenom to, co má v pořádku těžiště. Při poslední vládní krizi posunulo se však těžiště Národní fronty příliš na okraj, takže nastal fyzikální případ, kdy mluvíme o vratké poloze. Znamená-li jednání sociální demokracie to, že těžiště se pomalu stěhuje tam, kde má být, pak buďme klidni. A vyslovme té malé straně trochu uznání.

Milionářskou aféru neposuzujeme jen podle křiklavosti výsledku, nýbrž spíše podle symptomatičnosti příčin. Je jisté, že našemu hospodářství se nevede tak, jak bychom si přáli. Neúroda, válečný rozvrat, poválečné obtíže mezinárodní — to stačí, abychom nežádali zázraků, zvláště běží-li o zemi, jejíž stará hospodářská struktura rakouská a nová politická a geopolitická poloha porýjnová a pokvětnová nejsou bez nevhod. V druhé řadě však jde o otázku, zda naše obtíže nejsou také částečně naší vinou. Zdá se, že o tom nemůže být sporu. Mnozí z nás se učí teprve vládnout a všichni se učíme hospodařit v znárodněných podnicích. Spolkne jako zvláštní příděl leckteré chyby neumyslné, vyplývající z nezkušenosti; stroze se však stavíme proti všemu poškozování našeho hospodářství ze zálučnosti a důvodů stranických.

Jako socialisté jsme pro progresivní zdanění důchodů

a zisků, ať milionářských či nemilionářských. Mluví-li se o majetcích, vždy se tážeme, jaký mají výnos, a podle toho je posuzujeme. Majetek bývá zhusta něčím, co člověk jednou přijme a jednou zase odevzdá, aniž by si z toho za celý život jednou ukousl. Jsou-li zisky přílišné a neúměrné, nechť se jejich zdanění rovná téměř konfiskaci. Zdanění nesmí však jít tak daleko, aby podvrátilo soukromou investiční a provozní činnost. Mluví-li se o milionech, zajímají nás nejen miliony nezdaněné, unikající, nýbrž i miliony prohodopodané v novém našem hospodářství. Zdá se, že jsou i milionáři »negativní«, kteří se vyznačují tím, že jsou funkcionáři státní hospodářské správy, již připravují o miliony svou neodborností a snad i nečestností; tedy milionáři deficitní. Nebyly tyto ztracené miliony tak trochu podnětem pro vznik halasného ohlazení se po milionech dosud neztracených? Tož, prosíme všechny zvolené: mějte trochu ohled na svého voliče, kterého se chystáte co chvíli pozvat k volební urně — a vysvětlete mu to laskavě. Či má v dvojklidové republice volič zůstat pátým kolem u vozu?

My, prostí občané, známe ještě jinou politiku než tu vysokou. Jsou chvíle, kdy roztržitě nasloucháme oficiálním výlevům více méně propagačním, státním monologům a pod., zatím co se více a více ohlížíme po tom, co vidíme kolem sebe. Je těžko uvěřit někomu, že se máme lépe, když platy vzrostly v některých případech ani ne třikrát, zatím co znárodněné boty jsou 7—8krát, znárodněné košile více než 6krát, cigarety 10krát dražší než před válkou. Chceme-li vědět, jak se máme, nepůjdeme se patrně podívat do žurnálu, kde je to napsáno, ani si neposlechneme rozhlas, kde se o tom káže, nýbrž se prostě, hezky po občanskou a po česku zeptáme: kolik vydělám a kolik dostávám za své peníze, dostanu-li vůbec? Je to praobyčejné účtování s rubrikami »Dal« a »Má dáti«. Skoro celý národ je pro znárodnění a přeje si, aby se to podařilo. Nikdo však ke znárodnění nemá takovou lásku, aby je chválil za to, že někdy hospodaří hůře nežli leckterý soukromník, či aby s chutí a radostí platil drahé a nekvalitní zboží jenom proto, že je to zboží znárodněné.

To jenom tak na ukázkou, jak si představujeme socialismus: že nikdy neztratí prostý lidový rozum, z něhož vzešel; že dokonce ani vědomí a sebevědomí moci jej nemůže o něj připravit; že zůstane u střízlivosti a odvrhne sebe-lákavější brýle mámení; že se nebude zdobit ilusími jako odvedeneckými kytkami. A reakce? Je vždycky větší obava z těch, kteří moc mají, nežli z těch, kteří ji nemají. Nechť se dobře vládne a bude patrně po reakci. Na záškodníky a zločince jsou ovšem kriminály. Nikdy však nesmíme zapomenout na biblické poučení o mrvě ve vlastním oku. Neexistuje jen reakce feudálů, konzervativců a kapitalistů, nýbrž i reakce revolucionářů, jakobinů a marxistů. Nejde ani tak o to, jaký je řád, i když samozřejmě to není bez významu, nýbrž po všechny časy běželo a běží o to, jací jsou lidé.

Socialismus buď bude občanský a lidský, nebo prohraje svou kampaň. Také u nás. Přejeme si, aby v každém počínání a jednání nad vůli k moci se projevovala vůle k rozumu a pravdě. Sociální demokracii říkáme: Věrnost za věrnost. Za tu vaši tu naši. Věříme, že se nezklameme.

František H u m l e r

poznámky

Obsah a forma

Nedávná dohoda sociální demokracie s komunisty může být dlouho v dějinách politické činnosti uváděna jako přímo škodlivý doklad toho, že velmi často nezáleží jen na obsahu politického rozhodnutí, ale také na způsobu, jakým se podává. Těm, kteří tuto dohodu za sociální demokracii podepsali,

zvonilo asi hodně v uších, když tuto dohodu jejich stranici běžně četli.

Jistě chceme, aby pevnou rukou vládla vláda Národní fronty. Tato Národní fronta se v poslední době rozklíčovala. Bylo dobré, že se někdo ujal myšlenky sblížit rozvaděné strany Národní fronty. Proto sociální demokracii by mohli míti spíše radost než žal, že to byla právě jejich strana, která se ujala tohoto prospěšného pokusu. Ale z velké části radost neměl. Ne snad jen proto, že místy poměr ke komunistům je tak zakalen, že bude potřeba hodně úsilí, má-li dohoda z papíru vyjít do života. Sociálně demokratičtí stranici byli spíše pohoršeni tím, jak se o této dohodě dověděli. Něco se v jejich straně stalo téměř přes noc. Chvilku předtím byla ještě schůze na zimním stadionu, nad jejímž úspěchem si stranici mnuili ruče. A vzápětí čtli o dohodě, jejíž slova byla místy velmi nejasná.

Straník je člověk ukázněný. Od toho je jistě vedení strany, aby jednalo s jinými stranami. Jistě nemůže představenstvo o každé důležité věci se radit kde s kým, zejména když věc spěchá. Ale přišlo to přes noc, příliš rychle, bez přípravy, bez výkladu. A to právě ve straně, která je dole vedena demokratičtí až k těžkopádnosti, od plenárky k plenárce, od okresní konference k okresní konferenci. Prostí příslušníci nebyli ani tak dotčeni dohodou s komunisty; cítili však, že ve straně něco neklape, že selhal stranický aparát — a on opravdu selhal — a že se tím poškodila dobrá věc. Už předtím čtli stranici, že Laušman nabízí demisi, čtli to však z jiných novin. Už předtím každý straník věděl, že ve straně je několik proudů, že ne všechna jména lidí v popředí jsou vyslovována se stejnou vřelostí. Což není nějaké vyzrazování stranického tajemství. Tak tomu je ve všech stranách. Není u nás strany, ve které by nebylo několik proudů. To je přirozený důsledek poválečného uspořádání českého — i slovenského — stranictví, jehož základní schéma i vedoucí lidé přišli z největší části spíše shora než zdola a proto se ještě dlouho budou v našich stranách porovnávat různé názory a proudy. Není strany, kde by byla úplná jednomyslnost o programu a taktice. Ovšem: všeho s mírou.

Dovoláme-li se slov, že demokracie je diskuse, pak musí tato slova platit i v politických stranách. Dohoda, kterou sjednala sociální demokracie s komunisty, není v jejích řadách přijímána jednomyslně. Ale její odevza by vyzněla daleko klidněji, kdyby byla lepší — forma. Zde mnoho neklapalo a vnitřní aparát při této příležitosti se neosvědčil: proto bylo kyselosti víc, než bylo potřebí. Slysíme velmi často: lid si vládne sám. Není to tak jednoduché. A prostý člověk z lidu, který si do Prahy přijede, aby si vyřídil svoji záležitost, má k večeru, když celý den se trmácel z kanceláře do kanceláře, docela jiný pocit, než že „lid si vládne sám“. Má pocit, že je odkázán na milost a nemilost lhostejnému byrokratickému aparátu, který vystačí s tím, že to „u nich není a že je to asi někde jinde“. Také ve stranách je potřeba respektovat ty dole více než dosud. Mají jistě důvěru k těm, které si zvolili. Ale chtějí, aby se jednalo s jejich souhlasem; je potřeba, aby ve všech stranách bylo více zdravé spojitosti s prostými straníky. Jsou-li strany nástrojem demokracie, musí být demokratické. Strany, to není jen vedení, to není jen ústřední sekretariát. To jsou i lidé dole.

V. G.

Právní řád na Slovensku a partyzáni

Každá polovičatost se jednou vymstí. Na tuto pravdu doplácí nyní Slovensko: neprovedlo svou očistu včas a řádně. Dnes se věci zmocnila — žel — politická agitace. Je zájímavé, že se na Slovensku mluví o tom, kdo je za tu špatnou očistu odpověden. Do voleb r. 1946 měli na Slovensku rozhodující slovo komunisté. Dnes bouří sami i pomocí partyzánů, že byla očista špatně provedena, ale zdá se, že si neuvědomují, že jsou za to více než spoluodpovědní. Tím nechci omlouvat jejich partnery, demokratickou stranu, ale v zájmu pravdy je nutno říci, jak to bylo.

Na Slovensku je nutná očista ve všech politických stranách a hlavně v obou vedoucích, neboť honba za stoupenčí způsobila přivírání jednoho a někdy i obou očí. Po této stránce je nutno dnešní očistu veřejného slovenského života vítat, ale není možno souhlasit s metodami.

Po osvobození na Slovensku právní řád hodně dlouho byl porušován — na př. Sokol byl tam teprve nyní uznán, zabraný majetek českých lidí není většinou dosud likvidován — a zdá se, že se dějí pokusy, aby do toho stavu se Slovensko vrátilo. Pravda, poměry slovenské s hlediska očisty jsou mnohem složitější než u nás, neboť Slovensko za války pro-

cházelo přece jenom jiným údobím než my. Ale nemožno zase souhlasit se zásadou, jak ji na př. prohlásil předseda povereníku dr. Husák, že očista se týká jen velkých a ne malých. To je dvojitá morálka a vyčuhuje za ni opět politická legitimace. Kdo zaručí, že dnešní tak zv. »malý« nebude zítřa anebo pozítří velkým? Když očista, tož očista! Je ji možno provést i na Slovensku důsledně a s hlediska slovenských poměrů smesitelně. Kdo se provinil, musí nejen z míst prezidiálních šéfů, ale i z místních a okresních národních výborů a to i v té nejzapadlejší obci. Jen takovou očistou se prospěje veřejné mravnosti a upevní víra v právní řád. Jinak by to bylo právo dvojího lokte.

Vážnější je otázka, jak se začala nyní očista na Slovensku provádět. Vystoupili na jeviště partyzáni. Mám plně porozumění a také obdiv pro skutečné partyzánství. Pro mne partyzánství je k činům povoláno v době, kdy je vlast v boji, ohrožena anebo obsazena nepřítelem. Ale nemají místa partyzánské metody ve státě, který je v míru a nastolil už dávno právní řád. Morální hlas partyzánům nikdo rozumný neupírá. Vše ostatní, každou přímou akci třeba zavrhnout. Nemohl jsem se smířit na př. ani s jejich touhou, aby byli nasazeni proti banderovcům, poněvadž jsem to považoval za špatné vysvědčení jak SNB, tak armádě. Jak by mohlo na Slovensku ozbrojení partyzánů proti banderovcům nakonec dopadnout, toho ukázky podali v některých městech při svých srážech partyzáni sami. V Považské Bystrici málem že nepověsili předsedu ONV, kterého si pozvali na projev, a trapný případ v Bratislavě je toho dalším velmi vážným dokladem. Je pro slovenské poměry smutné, že partyzáni dali SNR ultimátum a že teprve toto ultimátum opravdu pohnulo očistou. Za to ultimátum nejsou tak odpovědní partyzáni, jako politika, která včas a dobře očistu nepovedla. Kdyby však partyzáni byli zůstali u ultimata, které, jak vidno, přináší ovoce, tedy mravní úspěch byl na jejich straně. Ale tím, jak si při svých srážech počínají, povážlivě cuhají svůj mravní úspěch a nepřímě také dokazují, že akci nevyvolala ani tak mravní touha po očistě, jako spíše touha využít celé akce politicky a to stranicko-politicky.

Bratislavou se očistná partyzánská akce zvrhla téměř úplně. Dovedli-li si partyzáni do čela deputace postavit prostítku s hodností partyzánskeho četaře, o níž je prokazáno, že měla styky s gestapem, tedy to přesahuje všechny meze. Taková »deputace« chtěla dokonce soudit předsedu SNR dr. Lettricha. To nespovídá o řádné službě SNB, když taková »deputace« probíhá úřadovnicími SNR a jejich vedoucími činiteli. A štěstí, že v těch úřadovnicích nikdo nebyl. Jinak nevíme, jak by bývala ta »vůdkyně« řádila. A vedení partyzánských organizací i ústředí k tomu mlčí! Proč?

Také očistné komise, partyzány sestavené, nejsou všude na výši. Čteme-li, že v některých komisích najdeme Němce a Maďary, tedy musí partyzáni zase prominout, že tím ztrácejí důvěru každého rozumného a poctivě československy smýšlejícího člověka. Což nechápu osovatelé i mužové v pozadí, jak tím přímo pomáhají světové reakci, jak zviklávají důvěru i rozumných a s námi dobře smýšlejících lidí za hranicemi? Což nechápu, že hloupá — promiňte — zpráva o jakémsi nepřímém pokusu atentátu na hlavu státu, zveřejněné dokonce rozhlasem, a to v době, kdy prezident právě přijížděl na Slovensko, musí vzbudit ve světě divné zdání o našich poměrech? A nyní ty partyzánské kousky na Slovensku v době, kdy tam dlí hlava státu?

Je na čase, abychom v klidu a pořádku pokračovali ve dvouletce a tudíž v konsolidaci. Klíč k tomu mají povolání odpovědní činitelé. Slovensko se stalo povážlivým vykičnicím. Je nutno obrátit.

František Loubal

Nebojte se voliče!

Jednou z příčin nesnázi Národní fronty je strach politiků stran, aby je volby nezastihly nepřipraveny. Zdá se však, že v sekretariátech stran si představují voliče jinak a horšího, než ve skutečnosti je. Při příštích volbách dojde jistě k přesunům. Jaké budou, povědí teprve výsledky z volebních urn. Ale ať už budou jakékoliv, budou jen z části — a možno říci: jen z menší části — výsledkem předvolební agitace. K změně v politických názorech jednotlivců, jak se projeví při volbách, nedochází jen před volbami, pod vlivem

politické agitace. Dochází k nim od voleb k volbám a z velké části nezávisle na předvolební agitaci. Největší část voličů zůstává věrna straně, kterou volili při předchozích volbách. Na ty volební agitace neúčinkuje, a na ty, kteří při příštích volbách budou volit jinak, působí jen z menší části.

Peníze, vydané na volby, jsou z největší části vyhozeny do vzduchu. Předvolební rozčilování je z největší části zbytečné. Neboť: volič je vcelku lepší, než jak si ho představují politické strany. Není to politické »nechápau«, které se dá chytit velkým plakátem z nároží; nedá se lapit a přesvědčit ani rafinovanými metodami volební agitace. Volič — zejména u nás — nedá se polapit ani přemírou slibů.

Jistě je potřeba u nás hodně politické výchovy širokých vrstev; ale vcelku je prostý volič tak strážlivý a tak rozumný, aby dovedl rozeznat, co je možné ze slibů splnit. Lidé nechodí v oblacích a nežijí ve vzduchu; pracují v továrnách a kancelářích, v dílnách, ordinacích, ve školách, na poli a mají svůj úsudek, co je možné. Ani politika nedovede dělat zázraky; ani politika nedovede dělat něco z ničeho.

Část předvolební politické agitace se věnuje ostouzení druhých stran. A výsledek? Prostý člověk na to odpovídá: jeden za osmáct, druhý bez dvou za dvacet. A tak vzniká také nezáměr o politickou, veřejnou činnost, názor, že politika je něco nečistého, čemu se má slušný člověk vyhnout. Politické strany touto agitací řezají větev, na které sedí. Politické strany by měly přijít na chuť velkému tajemství: s voličem možno mluvit klidně, věcně, strážlivě, nevášnivě. Z peněz a z papíru, co už politické strany připravují k volbám, bude malý užitek: užitek budou mít jen tiskárny, plakátovací podniky, a všechny živnosti, které se na volbách přizívají. Udělají-li politické strany z předvolební agitace rejdiště, kde jeden bude hledět překřičet druhého, kde jeden se bude snažit na druhého hodit více bláta, pak strážlivý volič půjde jinou cestou, neboť nemá rád ani tolik hluku, ani tolik bláta. Platí-li slova, že demokracie je diskusí, měly by být volby ukázkou, jak ukázněná demokracie dovede diskutovat, jak dovede názor postavít proti názoru, důvod proti důvodu, vtip proti vtipu, ne však křik proti křiku, velký plákat proti plakátu, omalovanou zeď proti omalované zdi, urážku proti urážce.

Zdá se, že politické strany se bojí voličů více, než je potřeba. Národní fronta by se velmi zasloužila, kdyby rozumnou dohodou omezila horlivost těch, kteří se už nemohou dočkat, jak budou »dělat volby«. Byla by to tak trochu i povinnost Národní fronty. Slyšíme a čteme velmi často, že Národní frontu budeme potřebovat ještě dosti dlouhou dobu. Bude tedy Národní fronta i po volbách. Snad se změní počet mandátů stran, snad se změní lidé; ale sejde-li se po volbách zase Národní fronta, bude se pak prostý volič divit: jak to, že se tak zase sešli, když si při volbách tak nadávali?

Bližící se volby stupňují zájem o veřejnou činnost; mohou být politickou školou, kursem dobré, demokratické politické výchovy. Mohou však také prohloubit nenávisť od jednoho ke druhému. Bude věci Národní fronty a bude to i její zkouška, aby dovedla ovládnout »machry«, kteří se už nemohou dočkat, jak budou »dělat volby« a aby při volbách promluvílo to, co je v lidech důležité: srdce a rozum.

V. G.

Zděděná nemoc

Prísloví: O mrtvých nic než dobře nelze použít při nejlepší vůli o nebožce agrární straně. Byla to strana největší a této své velikosti zneužívala. Statisíce jejích členů, dobných jejích funkcionářů, za tyto hříchy nemohlo. Vždyť i mezi vedoucími lidmi strany bylo mnoho těch, kdo rozpinavost stranického vedení příkře odsuzovali. Jen ať se nažerou, jen kdyby při tom tolik nemlaskali, řekl jednou nejvýznačnější muž této strany, osobně čestný a poctivý. Než vůdcovo slovo bylo proneseno marně; mlaskalo se dál. Nejen těžké politické chyby některých z vedoucích mužů vedení agrární strany, ale především ta touha po moci agrární stranu nakonec pohřbila. Tak dokonale pohřbila, že se pro záporné stránky agrární politiky zapomíná obecně na její stránky kladné a že velmi často krajně nespravedlivě za viny vedení agrární strany trpí přemnozí dobří, poctiví a čestní čeští lidé, kteří kdysi nosili agrárnickou legitimaci.

Vůle k moci a všechny průvodní její zjevy přešly ve značné míře na novou největší stranu republiky, na tu stranu, která agrárníky snaží se pronásledovat do třetího a čtvrtého pokolení, pokud ovšem se neopatřili komunistickou legitima-

el. A v oněch úřadech, jež nejvíce byly zatíženy agrárním vlivem, v takovém ministerstvu zemědělství, ale i v takovém ministerstvu vnitra vidíme obcházeť podařeného genia loci v novém převleku, ale v docela starých formách byvalého mocipánství. Dejte si vyprávět zasvěcenými lidmi o počtu těch bývalých velmi vlivných agrárních úředníků, zejména z vyšších hodnostních tříd, kteří dnes se honosí komunistickou legitimací. Ptejte se, kolik je jich mezi sekčními šéfy těchto úřadů, kolik je jich mezi přednosty oddělení. Zelená ministerstva se změnila v rudá. Ti, kdo odolali záplavě, jsou bezvlniví ztracenci a zatracenci. Třebas sedmkrát dovedli noví páni přemlouvat lidi v takových baštách naší první politické strany k vstupu do strany nejmocnější, přemlouvat a současně hrozit líčením trestů věčných a časných a předhazováním domnělé minulosti kolaborantské a asociální. Poturčenci jsou při těchto procedurách horší Turku. Ze nemluvíme do větru, dosvědčí četné poslanecké intervence a interpelace, podnikané poslanci všech ostatních stran Národní fronty.

Než nejde jen o politiku klíčovou a posiční v oblasti personální. Nejde jen o stálé organizační reformy, jež nejsou ničím jiným, než pokusem ovládnout určitý resort ještě úplněji. Víle k moci je projevována ještě jinak. Dobré knihy rolníkům, krásné heslo a heslo nepochybně velmi užlechtlé. Veřejné knihovny na venkově jsou zaplavovány knihami z daru ministerstva zemědělství. Literaturou odbornou i jinou. Především ovšem i literaturou ideologickou. Sklady nakladatelství Svobody se pozoruhodně vyprázdnily. Mluvíš s člověkem zkušeným a starého bōhu věci znalým. — Co tě to překvapuje, říká, tohle dělali agrárníci taky...

Sekční šéf ministerstva zemědělství vydal knihu. Ministerstvo zemědělství zakoupilo tuto knihu za devět set tisíc korun. Jak je příjemné být oficiálním autorem ministerstva zemědělství... — Co tě to překvapuje, říká přítel. Agrárníci propagovali ze státní pokladny své odborné a tendenční autory obdobně. A tak by asi hovořil kamarád i o obdobných zjevech v jiných akčních oblastech tohoto ministerstva i ostatních obdobných bašt.

Kupování duší, řekne někdo. Agrárnícká tradice, propoví druhý. Až bude další strana největší stranou, bude dělat totéž, prořekne cynicky třetí. Snad mají všichni tři pravdu, ale pravdu bude mít i glosátor čtvrtý, který jen poznamená: Nemrav je nemrav, ať jej provozuje Petr nebo Pavel.

A o všech těchto věcech je nutno mluvit a ne mlčet, a mluvit by k nim mluvit, a ne mlčet, především i slušní komunisté, kteří byli zvyklí získávat lidi myšlenkami a ne těmito formami neblaze kdysi proslulé agrární politiky. Jiří Zhor

O filmu a pravdě

Napiše-li novinář nepravdu, je špatným novinářem.

Autoři a režiséři filmů hraných mají totéž právo jako romanopisci a básníci: vymýšlet si. Naopak tytéž povinnosti jako novináři mají ti, kdo vyrábějí filmy reportážní nebo zpravodajské. Povinnost pravdy. Začnou-li vědomě klamat, platí o nich tedy totéž, co o novinářích. Ze jsou filmaři špatnými a že by bylo lépe, kdyby jimi nebyli. Od novinářů se liší jen tím, že používají obrazu místo slova. Je v tom ještě vyšší závazek, protože obraz na filmovém plátně v několika vteřinách zmizí a není tak kontrolovatelný jako tištěné slovo.

Zdá se však, že filmaři mají něco mezi filmem hraným a zpravodajským. Jakousi oboživelnou formu, která se představí veřejnosti jako skutečnost. Tedy jako pravda. Stal se takový případ:

V Brně se stavějí mnohaposchoďové obyč. domy, v nichž bude po skončení stavby více než tři sta nových bytů. Stavebníkem těchto domů, které budou jistě pěknou záplatou na dnešní bytovou křiv, je město Brno. Nedlouho před tím, než dosáhl první dům úrovně, požádal brněnský ÚNV místní výrobní zpravodajského filmu, aby její zaměstnanci přišli některý den na stavbu a natočili několik snímků pro filmový týdeník. Ve čtvrtek 21. srpna telefonoval úředník filmové výrobní skupiny, že filmaři přijdou na staveniště ještě téhož dne a že přivedou skupinu Bulharů a Jugoslávců, aby získali snímky, dokumentující spolupráci slovanských národů ve dvouletce. Ve čtvrtek se také slavila úroveň prvního domu. Vedoucí stavby všechno zařídil, odpoledne filmaři skutečně přišli, dělníci opustili svá místa na stavbě. Bulhaři se chopili putýnek a lopat a filmovalo se. Z hloučku kolemstojících dělníků se ozývalo reptání a ironické poznámky. Pak ještě zatelefonoval jeden z filmařů pro jugoslávské učně. Dělníci požádali, aby byli na stavbě filmování oni, kteří tu skutečně už od jara pracují a aby filmaři nedělali vyhaný

film. Vedoucí filmařů však prohlásil, že budou filmovat, co chtějí, třeba i za policejní asistence. Filmaři s jugoslávskými učni odešli k nedaleké stavbě stoky a filmovali tam. Tím se skončilo první jednání filmové historie.

Brněnský ÚNV poté požádal ministerstvo informací o příkaz, aby se film natočený na stavbě v Táboře, nepromítal. Příkaz sice nepřišel, ale došlo vysvětlení. Do schůze plena ÚNV v úterý 9. m. m. přišel zmocněnec státních kin na Moravě a pravil, že tu šlo o nedorozumění ve dvou různých záležitostech. Filmaři prý nepřišli vyrobit snímky, které žádalo město Brno. Dostali prý z Prahy z ústředí filmové výroby příkaz, aby natočili několik obrázků jako doplněk pro reportážní film o obchodní smlouvě čs.-sovětské, který se měl promítat v kinech Čas. O žádosti Brněnských prý ještě nebylo rozhodnuto.

Tedy podle vysvětlení, dva různé případy. Ale zůstává jedna zásada. Reportážní film o smlouvě čs.-sovětské (a s projevem předsedy vlády), tedy film o věcech skutečných a nadto významných, měl být doplněn snímky nepravdivými. Uměle vyrobená spolupráce slovanských národů? Spolupráce vyrobená tak, že se řekne několika Bulharům a Jugoslávci, aby vzali do rukou lopaty a putýnky a že se budou filmovat, jak pracují a budují československou dvouletku? Je-li ta spolupráce skutečně taková, že se musí jen předstírat, pak je lépe nefilmovat a nemluvit o ní vůbec. Je-li skutečná, proč se nefilmuje pravda?

Není trapné, až budou Bulhaři a jugoslávští chlapi vykládat ve svých domovech, jak se u nás vyrábějí filmy, které se pak vydávají za obraz skutečnosti a o nichž se mluví jako o filmech dokumentárních?

Zdá se, že bude třeba, aby i do filmové výroby přišla brigáda pravdy. Snad jsou na to filmaři zvyklí a necítí ani vinu nebo chybu, předvádějí-li v reportážních filmech výmysly. Je třeba jim to připomenout. Zdeněk Slouka

U koho treba hľadat vinu?

Na Slovensku sa objavila nová senzácia. Gardisti, banďerovci a nepriateľské živly čs. jednoty zahájili svoj útok na republiku. Noviny palcovými písmenami priniesly o tom úradný záznam aj komentáre. Treba sa vám ľudia báť, lebo ešte stále nemôžete si večer pokojne sadnúť ku stolu a vychnúť chvíľu kl'udu, treba je vám byť na stráži, lebo je tu niekto — niečo, čo neprestajne rozbučuje hladinu kl'udného toku života a zamestnáva myseľ i oty každého občana do tej miery, že mu nedopraje, aby sa rozhl'adel okolo seba, zväžil a zhodnotil činy svojho okolia a pokojne sa poberal za svojou každodennou prácou.

Ano, takto zapôsobila senzácia na Slovensku na človeka, takto naň zapôsobila tlač. A aká je skutočnosť? Na Slovensku už vyše týždňa bezpečnostné orgány zistily pravý stav vecí a rozsah pripravovaných akcii. Na vonok sa tým však vyšlo až vtedy, keď pán prezident sa vybral na každoročnú návštevu Slovenska. Preto to? Či nie je vo veci niečo zámerného? Je neodškriepiteľné, že na Slovensku stále ešte udržujú sa pozostatky minulého režimu a len čas dá týmto ľuďom možnosť, aby se celkom sľiali s masou národa, ktorá si obnovenie Československa priala.

Dozvedáme sa z tlače, že na Slovensku čo ráz viac rozširuje sa ľudácka idea a nevráživosť voči Čechom. Pátrajme po príčinách, prečo, ako vraví tlač, na Slovensku pribýva odporcov Československa a tak zv. reakčných živlov. Na Slovensku sa o veľa viac čítajú české noviny ako obrátene a tu je nemožné, aby si Slovák nepovšimol tých veľkých splov a nadpisov na predných stranách, že na Slovensku bola objavená obrovská šmelina, na Slovensku stále panuje odpor proti republike, ktorý musí byť radikálne potlačený a vymietený, Slovensko príliš šafári na vlastnú päsť atď. Slovensko je tedy podľa českej tlače a tým aj podľa čitateľa zemou, ktorú je treba mať stále pod kontrolou, lebo nie je istota, že vlastné vladárenie by nevedlo nakoniec k rozvratu, hospodárskemu úpadku a prípadnému odtrhnutiu. Slovák nie je nijak potešený keď vidí, že ani ten najbližší nemá dôveru v jeho prácu a uistenie, že s ním skutočne chce spolupracovať a nemyslí na žiadne odtrhnutie alebo separovanie, jasne si uvedomuje nutnosť spolupatričnosti a táto mu po každej stránke vyhovuje. Čo keby sa tak raz v Rudom práve alebo inde objavil práve tak veľký článok a badateľný titulok, že na Slovensku sa horúčkovo pracuje, stavia, reparuje, spriemysľňuje plným tempom a že táto práca a elán Slovákov je skutočne kladným prínosom v budovaní republiky a môže byť vzorom českému človekovi?

Účinok na Slováka by bol práve tak veľký, ale v kladnom zmysle, a nie je možné, že by dobré slovenské srdce ostalo zatvorené k týmto slovám uznania a pochvaly a že by aj ten nejzatvrdilejší ľuďák, ktorý je predovšetkým Slovákom, nezmahol a nevystrel ruku ku stísku a k užšej spolupráci. Nebolo by treba veľkých dohôd, uverejňovaných v tlači, dohôd, o ktorých je pochybné, či za nimi stojí ľud. V tomto prípade by šlo všetko od srdca k srdcu, bez dlhých dohadovaní, schôdzí a rezolúcií.

Aj Slovák vybral sa do českých zemí, aby pozrel, čo nepozná, osviežil sa, zabavil alebo liečil. Prišiel na zapadlé miesto krásnej Šumavy a zistil, že tam nemajú radi Slovákov. Veľmi sa zaľudoval a pýtal sa po príčine. »Veď aj tlač píše, že Slováci sú takí a takí, zle sa k nám chovajú a majú všetko, čo u nás nie je.« To bola odpoveď. Kde je však skutočná príčina tejto nelásky, veď Slovák sa tu nechoval zle a ani ho nenapadlo, aby skupoval zásoby múky, masla a iných potravín, ktorých je teraz na Slovensku pre neurodu veľký nedostatok. Bolo mu ľúto, že tu Slovákov vôbec nepoznali, nikdy s nimi neprišli do styku a toľký chlad a nevraživosť sa našla medzi nimi. O tomto ovšem nebolo nikde napísané, lebo Slovák nerad sa vystatuje s niečím čo ho zabolí.

Akú veľkú vinu na tomto všetkom nesie tlač. Nielen na Slovensku, ale aj v českých zemiach rastie vzájomná nedôvera a odpor voči bratom v štáte a žiaden nechce priznať, že aj na jeho strane je kus viny. Áno, veľkú vinu má tlač, ktorá drží v rukách v neustálom napätí mysle svojich čitateľov a je hybnou pákou ich konania a smýšľania. Zbytočným je usnesenie vlády alebo Národného frontu, ak tlač toto nepodoprie a len svojim straníckym prospechom dáva možnosť rozbehu a strhuje dav.

Vláda sa chystá v krátkom čase vydať počet zo svojej celoročnej činnosti. Je preto treba ukludnenia, aby sa mohlo pokojne dokončiť dielo a aby mohol každý človek objektívne zhodnotiť bilanciu tých, ktorí vzali na seba zodpovednosť vlády. Tento ľud môže zistiť vo veľkej miere tlač, ak sa kladne postaví k nedávnému praniu nášho prezidenta. Na tlačí teda veľmi závisí ľud budúcich dní.

Alena Kořistová

Občanská výchova ve škole a věc kolem ní

Stalo se, že ministr školství dostal na stůl poznámky školáka z hodin občanské výchovy. Dosud nad těmito a podobnými poznámkami kroutil hlavou jen tátovec, ministr školství má jako člen vlády tolik práce, že se k tomuto úkonu schránky mozku do té chvíle nedostal. Ale začne-li ministr nad něčím kroutit hlavou, pak z toho něco je. Také bylo. Obrátil se k učitelům a profesorům rozhlasovým projevem a probouha prosil, aby si vychovatelé mládeže uvědomili, že jsou vychovatelé mládeže, vlastně děti, a ponechali těmto tvorům a tvorečkům jejich dětství. Strhl se rozruch. Většina učitelů si oddechla. Konečně rozumné slovo, konečně se našel někdo, kdo vyslovil jejich nepěkné zkušenosti i nelibost, jakou pocítovali již dávno. Přísně stranícký projev ministra Dr. J. Stránského jako by patřil do jeho londýnských Hovorů k domovu.

Ale do týdne se ozval ministr sociální péče prof. Dr. Z. Nejedlý. Ozvala se Tvorba. Začne se bít na poplach. Opět jedna z revolučních vymožeností se odbourává. Ministr jmenoval zvláštní komisi, která má dbát, aby jeho slovo tělem učiněno bylo. Jako to dělá každý ministr.

Otcové a matky našich školáků se mohou přesvědčovat ze sešitů svých dětí, že obsah krásného předmětu občanská výchova se stal naukovým v míře, jaká snad nevznáčuje žádný jiný vyučovací předmět. Vychovatelé a učitelé vyznávají, že každý předmět je výchovný, každá práce ve škole též vychovává. Když ne přímo, tož aspoň k práci. Ale co se dělo od roku 1945 v předmětu, který dostal tak krásné jméno, to velalo o zákrok. Stovky a tisíce pojmů se vsazovaly na zcela nepřipravenou půdu dětského rozumu. Děti si hrály na dospěle. A poněvadž učitelé mají často jiné neúspěšnější zájmy (na př. o botaniku, geologii, o vlastivědný výzkum, o film, o literaturu atp.) a nejsou dost kováni v politice státní a mezinárodní, uchýlovali se k časopisům a k příručkám, které pro ně ochotně dělali jini. A zvlášť ochotnými pracovníky byli straníci prvního ministra školství. Tito bývali odpůrci didaktického (pozor na předcházející slovo!) materialismu nepřinili obsah nového předmětu takovým didaktickým materialismem, že z toho bylo myslícím lidem úzko.

A nejnebezpečnější věc byla snaha o aktualizování obsahu občanské výchovy. Nezapomínejme, že se tento předmět jmenoval původně politická výchova. Děti a mládež, která z novin nejraději čte sportovní rubriku, se měla podívat na první a druhou stranu denních listů. Čemu by se tam naučila, na př. v září 1947, o tom si nebudeme povídat pohádky. Jistě by to nebyly čtosti, jež bychom rádi pěstovali v útlých duších našich dětí. Proto ministr školství dr. J. Stránský varoval před tímto způsobem naplnění obsahu předmětu, který má vychovávat budoucí občany státu.

Občanská výchova se dostane a musí dostat do kolejí normálního školního života. Navrhuje se, aby se přestala známkovat jako vyučovací předmět na obecných školách, aby také na školách II. stupně se z nynějších dvou týdenních hodin stala předmětem jednohodinovým, a teprve na školách III. stupně aby se stala předmětem skutečně naukovým. Zdá se, že otázka mravní výchovy by nejlépe vyhovovala potřebám naší společnosti. Musela by to být však skutečně výchova, která by prolínala všechno školní dění.

jp

Přijďte se podívat!

Máte-li dosti času, abyste se kromě politické staral také o lidské věci, jděte se začátkem tohoto měsíce podívat do Prahy XIX, Ul. setniny č. 9, kde budou vystěhovávat z jednopokojového bytu pensionovaného nadporučíka čs. armády, úplně zchromělého rheumatismem. Přijdete-li včas, najdete ho i s jeho ženou, účastnicí bojů na barikádách, vystěhovaného na dvoře a přemýšlejšího, co má dělat churavý pensista, kterého z jednoho bytu vystěhovali, aniž se staral o to, aby mu přidělili byt jiný. Poněvadž onen muž, následkem své choroby se nemůže samostatně ani pohybovat, ani oblékat, ani umývat, můžete být svědkem zajímavého výkonu.

Jestliže někdo ví, jak by poradil, jestliže v nějakém úřadu ještě zbylo trochu lidského citu, pomozte tomuto nešťastnému muži, který plakal již měsíc před tím, než výpovědní lhůta uplynula. Jestliže někoho vyrušujeme ze zaslouženého klidu, prosíme, aby odpustil.

Re

Šmelináři

Palcovými literami se již dlouhé měsíce píše proti šmelině a velmi často je pod tento hanlivý termín zahrnován i veškeren obchod vůbec, i ten regulérní, řádně dané platící a naši smíšenou hospodářskou soustavou uznávaný. A na druhé straně brojí se sice proti velkošmelinářům, ale zaměřuje se oko nad šmelinkáři tak říkáje drobnými, nad překupníky a převažech vikuálí a jiného zboží bez živnostenského listu, nad malokeřásky, kterých se za poslední války i po ní vyrojily veletucky, nad spoustou lidíček, kteří své chlebičkové povolání vykonávají levou rukou a kteří se tím horlivěji věnují všelikým ilegálním obchůdkům. O těchto vedlejších důchodech, v celku bezpracných a velmi často amorálních a nemorálních, píše se velmi málo. A přece je to zjev hospodářsky i sociálně tuze zajímavý, typické vykořisťování člověka člověkem, vykořisťování, při němž vykořisťovatelé jsou namnoze ti, kdo nechybějí při nejprudších průvodech. Zejména spousta mladých lidí živi se takovými výdělečky en gros — a ještě se jimi velmi ráda chvástavě vychloubá. Nejen šmelináři, i šmelinkáři zaslouží pozornost povoláních činitelů, už proto, že kořistí obvykle z těch nejubožejších. Věnujte pozornost i jim — a nezjednodušujte skutečnost přehližením této vrstvy stále kořistnější.

Jiří Zhor

Kulturní decentralisace

Mnohý se vrací z dovolené, z venkova s poznáním věcí ne nové: nedostatek kulturního života na venkově. Není to všude stejné a snad také letní měsíce nejsou nejhodnější k úplnému posouzení. Ale domácí lidé potvrzují, že ani na podzim a v zimě není u nich kulturní život utěšený. Někdy nejlepší snahy se rozbíjejí o nezájem; jindy dobré snahy ztroskotají na vysokých honorářích, které požadují lidé z Prahy; a zase jindy pod názvem „zájezd umělců z Prahy“ vidí lidé na venkově leccos, co Praze nedělá čest a slávu.

Někde to jde, jinde to nejde, a hledáme-li příčiny, vidíme, že záleží na lidech. Na tom, jak se ujmou práce, jak se nejdají odradit prvními nezdary, jak pracují postupně, od drobných akcí k větším a větším, jak dovedou lidi zvyknout na pravidelnou účast na kulturních podnikcích. A mnoho zále-

zí na tom, aby v mnohých kulturních organizacích v Praze si uvědomili, že není jen Praha, že je také venkov.

Čteme často, že ve správě republiky musí se uplatnit zásada zdravé decentralisace. Je to nutné, ale stejně, ne-li daleko důležitější je, aby myšlenka zdravé decentralisace se uplatnila i v životě kulturním. Což znamená uvažovat o tom, že by některé kulturní instituce docela dobře mohly sídlit mimo Prahu, a když již by to snad nebylo možné, aby si uvědomily, že svoji činnost nemohou vyvíjet jen v Praze a pro Prahu. Je přirozené, že na venkově nelze některé kulturní akce pořádat v takovém rozsahu jako v Praze, v Brně a v jiných velkých městech. Ale je tu velká možnost a příležitost drobné práce kulturní, drobných akcí, které by nebyly nadhmotné síly venkovských pořadatelů.

Je potřeba si zejména všimnout vesnice. Hodně a často bouřlivě se o ní hovořilo před prázdninami v parlamentě. Česká vesnice má hodně hospodářských bolestí. Ale česká vesnice je také vážným kulturním problémem. Žije kulturně velmi chudě. Nemá sil k plnějšímu kulturnímu životu a není dost sil, které by přicházely z venčí a pomáhaly vesnici promyšlenou drobnou prací, úzkým filmem, putovními výstavkami, pečlivě organizovanými přednáškami, pravidelnou osvětovou prací, diskusními večery, péčí o knihovny, čítárny atd. Zejména by bylo potřeba zvýšené péče o vesnickou mládež. Zdá se, že Svaz české mládeže na tuto práci plně nestačí.

Jsou kulturní organizace, které celou svou povahou jsou odkázány na velká města. Jsou však jiné, které by se měly a mohly oprostít od svého „pražského“ pohledu na své úkoly.

V. G.

politika

Stephen W. Pollak

Spojené národy - rozdělené lidstvo

Před dvěma roky v malé vesnici, zvané Karwapani, v indické provincii, mi řekl jeden starý Ind: »Přítel, kteří ti dá políček, se rovná deseti, kteří ti přátelsky poklepou na rameno.« Po návratu do Evropy jsem si často vzpomněl na toto moudré buddhistické přísloví, zvláště když jsem viděl spoustu takových vzájemných přátelských poklepávání na ramena, která jsou tak běžným zjevem v dnešní současné politice. Svět se zdá dnes rozdělen ve dvě části, východ a západ, bez vzájemné souvislosti, a všechno, co přesně neodpovídá jedné nebo druhé představě, je pilováno a přizpůsobováno tak dlouho, dokud se nedá přesně zařadit do jedné z nich.

»Co jsi, bolševik? Řekni!«

»A co ty, imperialista?«

Pokuste se vysvětlit, že jste prostě člověk, jako miliony jiných, který chce mít domov, práci, spokojenost, a uvidíte, co se stane. Při nejmenším sklidíte posměch. »Jestliže má lidský život nějaké poslání, pak je v důstojenství člověka.« Ne, ne, nenapadejte mne, nebyl jsem to já, nepatrné individuum, kdo řekl tato slova, ale Thomas Paine — možná, že ho znáte — ten, který napsal »Práva člověka«.

Je-li tomu skutečně tak, že člověk buď musí volit mezi dvěma neodvolatelnými pravdami nebo být zatracen, pak zatracení vypadá skoro lákavě. Nebo kam se má dnes obrátit jednotlivec, který není natolik ukvapen, aby věřil, že spása je na dosah ruky, že je jen nutné skočit do jednoho z vlaků, jedoucích plnou parou proti sobě, vstříc nevyhnutelné srážce?

»Tyranství, stejně jako peklo, se nedá snadno přemoci.« Ale přemůžete je, budete-li vykřikovat »tyranství« na jedné straně cesty po každé, kdy člověk, stojící na druhé straně, pozvedne svůj hlas?

»Jak poznám, zdali ten, kdo mne chce vést silou své

vůle, je král nebo jen prostý člověk, můj krajan; je-li to jeden nevolník nebo celá armáda nevolníků? Podíváme-li se k jádru věci, vidíme, že zde není žádný rozdíl.« Opět Thomas Paine, velký rebel, velký milovník člověka. Zaměňte »absolutní pravdu« za absolutní vůli«, a uvidíte nové tyranství, které hrozí nám, obyčejným lidem 1947, lidem dneška. Nevěříte-li, že řeka nebo pohoří, jakákoliv zeměpisná hranice, je dělicí přímkou mezi pravdou a nepravdou, mezi dobrem a zlem, mezi mírem a válkou, jestliže se vyptáváte, pochybujete a kritizujete dva prostředky k dosažení jediného cíle — spásy — budete považován za nebezpečného kacíře nejspíše oběma stranami. Ale omylem. Neboť kacířství je pochybnost o základních pojmech přesvědčení, nikoliv kritika těch, kteří pro ně krváceli a za ně trpěli. Políček není ranou zezadu a zaměřovat skupinu příkyvujících lidí za armádu věrných přátel by bylo tragickým omylem. Omylem lidí, kteří jsou rozhodnutí »přidržet se své absolutní vůle« a těch ostatních, kteří nevěří v absolutní pravdu v politice. Filosofie, říkáte? Ne: krajní realismus. Pan Marshall na příklad je připraven roztrhnout svět ve dřív pro své přesvědčení, že totiž Washingtonova představa demokracie musí být s jásotem přijímána 54 ostatními národy. Ne snad 49 nebo 50, ale všemi — jinak k šípku s nimi. Ovšem, snáší políček v Lake Success nebo Flushing Meadows, ale zároveň bodá zpět: nebudete-li pro mne hlasovat — nedostanete dolary! Myslí skutečně, že přesvědčí každého o úplnosti americké nauky, udělá-li z amerických věřitelů antisovětský blok? A Rusko? »Stůj, darebáku, přešel jsi do druhého tábora, připojil by ses také k antiruskému chóru, znajícimu jen urážky a pomluvy?« Nepřipojil, neboť popírá, že otázka by byla urážkou, pochybnost o neomylnosti kacířstvím.

Když se shromáždění Spojených národů sešlo v San Franciscu, bylo nám dáno na srozuměnou, že úkolem tohoto shromáždění je, vyjádřit touhu prostého člověka, touhu po zrušení hranic, odstranění nenávisti a nedůvěry, zkrátka po internacionalismu jako protějšku nacionalismu. Po nejmučivější válce všech věků jsme myslili, že návrat nacionalismu je nemožný, že forum 55 národů se postará — zachovávajíc ovšem svoji důstojnost — o to, aby ve Flushing Meadows se nesetkali jednou ročně representanti jednotlivých národů, ale 55 lidí, kteří se navzájem seznámí a budou si důvěřovat. Naučili jsme se, že nacionalismus značně pokročil 1848 a ustoupil do pozadí v následujícím století? Zemřel rasismus s Hitlerem? Jestliže ano, nač potom chraptivé výkřiky: »Chraňte se svých sousedů — Anglosasů — Slovanů?« »Oženit se s cizinkou, či vdát se za cizince? Ani nápad!« »Oženil ses ve válce, kdy jsme všichni byli bratry proti fašistickému nepříteli? Tím hůře!« »Chceš jeti do Jugoslaviie? Proč? Můžeš být pošpiněn. Nemůžeš jeti.« »Chci k svému muži!« »Chci navštívit přítele.« Východ? Západ? Nesmíš, sjednocujeme národy ve Flushing Meadows, ale udržujeme lidi odděleně ze strachu, aby jeden druhého nenakazil fašif.

»Obdivuješ výsledky, dosažené novou demokracií východní Evropy? Budeš přivlečen před Výbor pro protiamerickou činnost.« Obdivuješ velké vynálezy Západu, jeho velké svobodné průkopníky? Slovanské pochlebování. Musíš pochopit myslnost svých názorů.

Není pochyby o tom, že nacionalismus sílí jak na východě, tak na západě. Nebudou to popírat ani ti, kdož před mnoha roky odsuzovali nacionalismus jako jedno z nejhorších zel. Ale chci jít dále a říci, že tito lidé nenávidí dnes nacionalismus a pohrdají jím, stejně nelitostně jako tehdy, když říkali světu a lidem, že jim vládnou. Proč tedy zavrhnout internacionalismus až hystericky, a házet na hromadu smeti Edisona, Bessemera, Marconiho,

Stephensona jako laciné plagiátory, Picassa a Gauguina jako dekadenty?

Odpověď se vám nebude líbit, Messieurs les moqueurs! Kdyby nebylo bláznivého přesvědčení některých lidí ze Západu, politiků a monopolistů, křivda historie by mohla být odčiněna a socialismus by trval navždycky; kdyby byla válka skutečně skončila v květnu 1945, místo aby v ní bylo pokračováno křížovým tažením proti Rusku; kdyby Rooseveltova víra — která je i Stalinovou vírou — že totiž kapitalismus a socialismus mohou existovat vedle sebe, nebyla nahrazována »ceterum autem censeo socialismum esse delendum« Kapitulu a Bílého domu; kdyby nebylo toho všeho, jsem přesvědčen, že vládcí Ruska by nebyli nikdy rozseli nenávist a strach ze Západu do mysli 200 milionů sovětských občanů. Nenávist plodí strach a strach opět nenávist — řetězová akce zkaženější než atomická, způsobená dílky uranu. Stejně jako láska k svobodě a nenávist vůči dynastickým utlačovatelům daly vznik pyšnému nacionalismu 1848, strach dal vznik obłudnému potomku nacionalismu 1947.

Vy, kteří dnes naříkáte nad stavěním zdí nebo spouštěním opon, nad pranýřováním velkých mužů Západu v Moskvě; vy, kdož se posmíváte ruskému »přehodnocování hodnot«, si pamatujte: jestliže idoly nahradily myšlenky v životě dnešní společnosti, modlářství »amerického způsobu života« je odlišné od všeho ruského jen v odstupňování, nikoliv v podstatě. Jestliže se smějete Rumunům a Maďarům, že se stali »čestnými Slovany«, váš smích bude souviset s hysterií, podívali-li se na Peronovu Argentinu, která se připojila k »americké demokratické rodině«! Oko za oko, zub za zub. Tak tomu je s Amerikou i s Ruskem. Ale vědomujete si, že každá zmínka o atomových bombách a dolarových půjčkách se strany Ameriky má za následek bodnutí v podobě nadměrného nacionalismu se strany Ruska?

V květnu 1945 byla cesta k pravému internacionalismu jasná. Jestliže dnes svět se zmitá na troskách nacionalismu, který hrozí vrátit nás o sto let, vina leží na těch lidech na Západě, kteří zaměnili internacionalismus Jeffersonův, William Morrisův a T. G. Masarykův za kolonie Východní Indie. Výsledek pak není veto, nebo většina hlasů, nebo Řecko, nebo Korea! Dokud všichni, kdož dnes pronášejí »historické« projevy v Lake Success nebo Flushing Meadows a sesílají obavy na prostého člověka, který je již znaven silou historie, se nesmíří se skutečností, že socialismus je zde, aby zůstal a existoval vedle »amerického způsobu života«, a že je zde, aby zůstal po mnoho dalších let, které přijdou, dotud zde bude strach; a ze strachu bude vznikat nacionalismus a s ním bude trvat suverenita. (Kolik lidí dnes ví, že »suverenita« je odvozena z francouzského »souverain«, t. j. 17. a 18. století naprosté vlády Francie!). Ale dobrovolné oběti té části suverenity národů, která nemůže být ztotožňována s nedělitelností míru a pokroku, oběti, která sama o sobě zaručí návrat čistého internacionalismu, se nesmí zmocnit Amerika, která by se posmívala světovému internacionalismu.

Kdyby toto všechno si uvědomili ve Washingtoně, věřím, že strach a s ním i nacionalismus, měla lidstva, by zmizel. Ti, kdož se dnes obávají oživení ruského nacionalismu, mají ve své moci působit na lidi odpovědné za něj, aby se obrátili k internacionalismu, který si přeje více než cokoliv jiného! Modlářství síly na straně jedné neúprosně vede k modlářství národního cítění na straně druhé. Zíráta jedné vůle nevyhnutelně vede k ztrátě druhé! Není absolutní pravdy, které by se člověk buď musil upsat nebo zaniknout! A toto moje přesvědčení nedělá ze mne kacíře a tento článek není ranou zezadu! UVĚŘÍM V NEOMYSLNOST TĚCH, KTEŘÍ FIDÍ NAŠE OSUDY, TEPRVE

až uvidím, že všichni lidé, obývající naši zemi, jsou nasytění, oblečení, mají kde bydlet, vzdělání a oprostění od strachu! Ale ne dříve!

národní hospodář

Některá čísla dvouletky

Vážená redakce!

Národní hospodář Svobodných novin ze dne 16. září uveřejnil výkaz o úspěších dvouletky za osm měsíců roku 1947. V průmyslu splněn plán na 99,6%. Výsledky tedy stoprocentně příznivé. Úspěch nesporný, kdyby ovšem konfrontace s výkazem, třeba jen insertním, nebyla v rozporu se základními početními úkony. Prosím, důkaz: Ve výkazu, oddíl textilie, obuv, obruče, stojí, že bylo v ČSR za leden až srpen vyrobeno 13,253.183 párů obuvi. V insertu Svobodného slova z 16. září na čtvrté straně dokazuje národní podnik Baťa čísla, že vyrobil za první pololetí roku 1947 kožené obuvi 8,965.779 párů: gumové obuvi 7,298.147 párů. U Baťů vyrobili tedy celkem 16,263.926 párů, to znamená, že ve Zlíně vykazují o 3,010.743 vyrobených párů více za šest měsíců, než se vyrobilo v celém státě za osm měsíců téhož roku.

Nevím, zda nehlášení výroby, údaje nepřesné, nesprávné či dokonce falešné jsou trestné, ale jsou-li, zde možno vybrat pokutu od dvou počtářů, a to od státního úřadu statistického i od národního podniku Baťa. Podívejme se dale na tutéž inserci (Svobodné slovo, str. 4.), vývoz za prvé pololetí 1947.

Z vyrobených 16,263.926 párů, vyrobených ve Zlíně, vyvezeno do ciziny za Kčs 419,980.362.— (údaj parů místo Kčs, zřejmě tisková chyba). Počítáme-li vývozní cenu jednoho páru nížko a průměrem jen 100 Kčs za jeden pár — je to 4,199.803 párů do ciziny, pro tuzemsko zbylo by u Baťů 12,064.123 párů za první pololetí 1947. Koupil si každý Čechoslovák v prvních šesti měsících dvouletky jeden pár baťovek? Byla-li exportní cena vyšší než 100 Kčs za pár, zbylo by bývalo baťovek ještě více. Je tomu tak ve skutečnosti? Proč není export vyčíslen i v párech, když při vývozu se mimo ceny hlásí i páry?

Taková inserce by byla účinnější, a hlavně měla by být souhlasná s úředními výkazy nebo naopak. To jsou jen boty, řekne si obyčejný občan, a co když to neklape i v pneumatikách, puncíchách a cihlách? A co úřední výkazy o úspěších, což se u nás vyrábějí jenom tyto tři artikly? Nejsou to potom vše čs. Potěmkinovy vesnice?

Vy máte v Praze možnost porovnat tato čísla s hodnověrnějším materiálem, třeba se zprávami státního úřadu statistického a podobně. Je tedy možno, že má čísla budou uvedena na správnou míru vámi, pak ovšem padá můj úsudek. Prosím, přijměte projev úcty jednoho ze svých čtenářů.

II.

Ověřovali jsme si údaje, uvedené ve vašem dopisu z 18. září a můžeme vám uvést několik čísel, která jsme získali na ministerstvu průmyslu. Hospodářské skupině kožedělného a gumárenského průmyslu, na úředním ředitelství znárodněného průmyslu kožedělného a gumárenského a prostřednictvím zpravodajské služby České tiskové kanceláře.

Insert vy Baťa pod názvem Za nás mluví čísla otisklo 16. září Rudé právo, Svobodné slovo a Práce. Čísla o výrobě, uveřejněná ve Svobodných novinách, národohospodářská rubrika z téhož dne, pocházela ze zpravodajství ČTK. Údaje ČTK se shodují s čísly, která uvádíte ve svém dopise. To znamená, že v lednu až srpnu 1947 se vyrobilo v ČSR 13,253.183 párů obuvi. Uvádíme údaje, jak jsme si je ověřovali podle čísel v jednotlivých institucích.

Hospodářská skupina průmyslu kožedělného a gumárenského uvádí výrobní čísla za první pololetí 1947 (soukromý a znárodněný průmysl celkem) takto:

Čechy, Morava a Slezsko, bez řemeslné výroby:

	plánováno	splněno	
Kožená obuv	7,832.000	9,206.760	117,6%
Výcházková	3,896.000 (textil.)	3,642.922	93,5%
Gumová obuv	5,466.000	8,043.377	147,2%
Celkem	17,194.000	20,893.059	121,5%

Ústřední ředitelství znárodněného průmyslu kožedělného a gumárenského dalo nám na naši žádost k dispozici údajné kontrolované čísla výroby za leden až červen 1947, sestavovaná podle spěšných hlášení podniků:

	vyrobena párů	
Kožená obuv a lehká vycházková	10,293.621	— 106,9%
Gumová obuv plus Slovensko, obuv celkem	8,043.377	— 119 %
	3,297.820	— 114 %
Celkem v ČSR	21,643.377	— 112,5%

Z toho ve Zlíně:

	plánováno	splněno	
Kožená obuv	5,453.915	6,370.632	116,8%
Lehká vycházková	2,923.300	2,595.147	88,7%
Gumová obuv	6,207.000	7,298.147	117,5%
Celkem	14,584.215	16,263.926	111,5%

A nakonec údaje ministerstva průmyslu, konečná čísla o výrobě za první pololetí 1947:

	České země:	Slovensko:
	vyrobena:	vyrobena:
Kožená obuv	9,331.498 párů	1,586.554 párů
Lehká vycházková	3,737.009 párů	922.661 párů
Gumová obuv	7,804.283 párů	962.867 párů
Celkem	20,872.790 párů	3,472.082 párů

Dohromady se vyrobilo v ČSR 24,344.872 párů.

Podle spěšných hlášení dostalo se nám laskavostí ministerstva průmyslu oddělených čísel o výrobě průmyslu znárodněného a soukromého.

Čechy, Morava, Slezsko.

Výroba v průmyslu znárodněném...	a soukromém:
7,455.487 párů kožené obuvi	1,741.540 párů
2,835.769 párů lehké vycházkové	798.873 párů
8,043.377 párů gumové obuvi	nevyrábí se
18,334.633 párů celkem	2,540.413 párů

Jak je vidět, liší se značně údaje odpovědných institucí až o milion párů. Zvláště markantní je rozdíl mezi údaji Hospodářské skupiny kožedělného a gum. průmyslu, které jsou za soukromý a znárodněný sektor celkem ve stejném období o milion párů menší u kožené obuvi, než čísla udávaná generálním ředitelstvím znárodněného průmyslu kožedělného a gumárenského. Podle vysvětlení těchto ředitelství dochází k diferencím ve výrobních číslech proto, že Hospodářská skupina a statistický úřad nekontrolují spěšná hlášení podniků o výrobě. K mnoha omylům dochází také při zařazování do jednotlivých kategorií vyrobené obuvi, nejvíce u skupiny kožené a lehké vycházkové obuvi, které se někdy spojují anebo se určité druhy obuvi zařazují odlišně buď do kategorie „kožená obuv“ nebo „lehká vycházková“.

Rovněž tak se neshodují údaje ministerstva průmyslu a znárodněného kožedělného průmyslu v Čechách a na Moravě. Čtenář sám na první pohled pozná, že i spojením skupiny kožené a lehké vycházkové obuvi zůstávají stále až milionové difference mezi jednotlivými hlášeními. Ministerstvo průmyslu považuje svá čísla za pevná a konečná, rovněž tak ústřední ředitelství znárodněného průmyslu kožedělného a gumárenského.

K vašemu dotazu stran exportované obuvi můžeme vám dát tyto informace: Při prodeji do ciziny pohybuje se cena jednoho páru kožených bot kolem průměru 200 Kčs a

páru gumové obuvi kolem průměru 50 Kčs. Firma Baťa počítá v tomto roce s vývozem asi osmi milionů párů bot. Ze Zlína se udává, že průmysl obuvi, na jehož výrobě v historických zemích se podílí firma Baťa 87 procenty a v ČSR 68 procenty, je při dovozu surovin z ciziny odkázán téměř výhradně na vývoz národního podniku Baťa ve Zlíně, který tak opatřuje devisy pro nákup surovin.

Komise, složená ze zástupců ministerstva průmyslu, Hospodářské skupiny průmyslu kožedělného a gumárenského, státního úřadu plánovacího, státního úřadu statistického a generálního ředitelství znárodněného průmyslu kožedělného a gumárenského, bude jednat na své schůzi o tom, jak zabránit odlišným datům o výrobě ve dvouletém plánu, aby se podobné případy neopakovaly. uč.

doba a lidé

A. C. Nor

Lidé v pohraničí

Potkalo mě neštěstí: musil jsem stavět ve dvouletce, adaptoval jsem venkovský dům v pohraničí na obývání schopné stavení. Setkal jsem se s pochopením úřadů, které povolily provést nutné opravné a adaptační práce, daly poukazy na cement i ostatní stavební materiál, zato však jsem se nesetkal při stavbě vždy s věcmi, jež kdysi byly — a měly by opět i dnes být — samozřejmé. Ale to vysvitne z několika portrétů, jež jsem si nasbíral mezi lidmi v pohraničí, kteří se na mé stavbě či kolem ní na delší či kratší chvíli objevili.

Zedník

Přivezli na stavbu materiál a postavili k ní mladého zedníka, něco přes dvacet let, s přidavačem asi ve stejném stáří, dali jim do ruky plánky, a pověděše hodně návodných slov, odjeli, aby se už o stavbu nestarali. Pánové ze stavební firmy. Zedník s přidavačem osaměli na dva týdny, po nichž — když jsem přijel — se na stavbě dohromady nic nezměnilo. Co ten zedník dělal od rána do večera, to mi pověděli sousedé. Vypadalo to takto: Zedník s přidavačem chodili do práce k deváté hodině, odcházeli kolem čtvrté odpoledne. Bylo-li hezky (a hezky bylo téměř denně), slunili se na trávníku u stavení téměř celý den. Byli-li napomenuti kolemjdoucími, kteří se jich ptali, zdali jsou právě za to placeni, odbyli je více než hrubě nebo je ignorovali. Někdy se oba pracovníci vydali s flobertkami na lišku (za bílého dne), při čemž místo lišky, jak se ukázalo, honili lasičku, kterou pokládali za mladou lišku. Později jsem vypátral u stavitelské firmy, která adaptace prováděla, že si zedník s přidavačem psali denně 14 (čtrnáct!) odpracovaných hodin. Protestoval jsem ovšem proti tomu, ale stavitelská firma mi řekla, že nedostane jediného dělníka, nebude-li mu psát aspoň o tři odpracované hodiny denně více, než bylo ve skutečnosti odpracováno. A na práci prý jsou lepší špatné ruce než žádné. Toho zedníka u mne by prý nejraději hned vyhodili, ale nemají náhradu. Na mou námitku, aby na účet stavebníkův nedělali vůči zedníkům kavaliry a platili si jim nádavky ze svého, dovedla firma jen krčít rameny.

Polír

Protože práce, kterou můj zedník s přidavačem na stavbě udělali, nestála za nic, přiměl jsem firmu, aby mladého zedníka nahradila jiným. A že bylo zřejmě nemalé zpoždění prací, poslala mi firma po několika obměnách na stavbu více lidí a spolu s nimi zednického mistra, políra, absolventa mistrovské školy průmyslové, může asi dvakrát tak starého, než byl zmíněný mladý

zedník. Tento polír byl člověk, o němž by se dalo říci, že má zlaté ruce. Nač sáhl, to dovedl udělat. Znal všechny druhy řemeslných prací. Nedohlížel na ostatní, pracoval jako oni a dovedl při tom všechny lidi kolem sebe kontrolovat. Pracoval při něm každý, nikdo nezačoval. Vzdělaný člověk, který nejen dovedl, ale především se nestyděl přiložit sám ruku k dílu, a to vskutku účinně, a který na rozdíl od mladého zedníka si byl vědom, že za dnešní drahé peníze musí odvést také nějakou práci a podat jakýsi výkon. (Kdežto onen mladý zedník v debatě tvrdil, že doba je jiná a že se dnes už nikdo na nikoho dířit nebude.) Není ani divu, že vinou těch mladých lidí, zedníka a přidavače, rozhodla se stavební firma také k zvláštnímu řešení na úkor stavebníkův. Ačkoliv dala k provedení stavby přesný rozpočet, rozhodla se nechat rozpočtových cifer a prohlásila stavebníkovi už před vystavením účtu, že mu bude účtovat pouze dodaný materiál a odpracované, totiž dělníky hlášené jako odpracované, hodiny. Zdálo by se to spravedlivé, ale že takto bude účet mnohem vyšší, to shledala firma, když kontrolovala rozpočtové cifry a porovnávala je s časem, který dělníci u práce strávili. Co tomu má říci stavebník, to ovšem je jiná věc, na kterou se stavitel neohlíží. Hlavně, že on nesmí ztratit. Nač však potom rozpočty, které jsou pro kočku, ačkoliv měly dát stavebníkovi podklad pro únosnost stavby!

Ku podivu byli oba, i zedník i polír, příslušníky též politické strany. Má-li tato strana převážný počet takových mladých, jako byl můj zedník, pak je to chudák strana, ale sláva jí, vedou-li jí takoví lidé, jako byl můj zednický mistr.

Truhlář

Starší muž. Topí se v práci, od níž je odváděn politickou funkcí k schůzím MNV, k odhadům majetku po Němcích, atd. Je jediný truhlář v místě a na roztrhání. Pracuje ve dne v noci. V noci dohání, co zamešká ve dne a večer. Kliďas, zručný řemeslník. A jeden z těch solidních řemeslníků, kteří odvedou pořádnou práci a neúčtují každý obrát vlevo či vpravo desetikorunou nebo dvacetikorunou. Solidní práce, solidní ceny.

Zámečnick

Prudký, výbušný mladý člověk, práci zavalený zrovna tak jako truhlář a jako každý řemeslník v místě. Je nespokojen s mnohými nepořádky v místě, nadává na ně. Má motocykl, říká mu »vandrák« (nebot je značky »Wanderer«), a je tudíž značně pohyblivý, může sednout na »vandrák« a ve chvíli ho máte, kde ho potřebujete mít. Jedině s »vandrákem« může zámečnick sloužit celému okolí, když široko daleko není jiného zámečnicka při nedostatků řemeslníků v celém pohraničí. Ale protože si kdosi na jeho »vandrák«, kterého má zámečnick o stroje a zle burácí nespokojeností. Práce má k nezdolání, všechno každému slíbí, ale je nad lidské síly a možností udělat každému všechno. Tak se stane, že zámečnick mnohým občanům nevyhoví, a ti na něj nadávají. Ani mně neudělal zdaleka všechno, co jsem potřeboval, včas nebo vůbec, ale neodvážím se na něho říci zlé slovo, protože jsem viděl, jak se dře a překonává vše dobrou vůlí, která ovšem zdaleka nenahradí jednoho či dva pomocníky, kteří mu chybějí. Avšak kdyby se všichni lidé v pohraničí snažili tak jako tento zámečnick, nemusilo by tam už dávno být zle.

Kamnář

Vůbec, řemeslníci v pohraničí se činí, většinou jsou to mladí mistři, kteří dělají sami nebo s pomocníky a nemistrují jenom, spoléhajíce se s prací na tovaryše a učně. Jsou to samostatní živnostníci, pracující pro sebe, a snad v tom je ten celý rozdíl v jejich prospěch

mezi nimi a námezdnými dělníky v pracovním výkonu. Takové je to též s tímto kamnářem, který má něco podobného s vylíčeným zámečnickem. Když chyběl k práci materiál, jel si kamnář pro něj až šedesát kilometrů daleko, nečekal, až materiál přijde po objednávce za několik týdnů. Zrovna tak to provedl zámečnick. Lidé, kteří obětavě shánějí po celých Čechách, co potřebují, aniž by usedli, čekajíce s rukama v klíně, než »to nějak dopadne«! Právě takových iniciativních lidí je v pohraničí zapotřebí, jedině ti zde mohou být účinní při daleko těžších poměrech výrobních i zásobovacích, než jaké jsou ve vnitrozemí. Řemeslníci — i ten kamnář, i ten zámečnick, i jiní — jsou v pohraničí ovšem dražší než ve vnitrozemí. Dá se to takto pochopit. Někde ovšem zdrazují zbytečně. Poznal jsem to právě i u tohoto kamnáře. Dodal mi kromě jiného nová kamna. Známou značku známé firmy. Cena udána v ceníku anebo kontrolovatelná velmi snadno u výrobce. Kamnář mi cenu správně udal, ale po dodání se pokusil celkem nevinným úskokem vymámit zaplacení vyšší ceny. Stačilo rozmluvit mu to poukazem na to, že výrobce by jej musil stíhat, kdyby prodal jeho výrobek nad stanovenou cenu. Ale i takovéto věci musí v pohraničí zmizet, aby zbyla důvěra každého v každého.

Lakýrník

Intenzivně pracující mladý mistr s pomocníkem. Oba jezdí na bicyklech do práce i mnoho kilometrů do okolí. A nenařikají. Dělají o sto šest. Neznají večera, neznají neděle, nevím, kdy odpočívají. Mladý mistr neslibuje, má pevný program, řekne-li, že začne ve čtvrtek, skutečně také začne ve čtvrtek. Tady v Praze znám elektrikáře, který mi dovede patnáctkrát selhat, že »dnes« přijde to či ono spravit, než se pak skutečně jednou objeví. A ani se při těch patnácti lžích nezačervená. Takoví lidé, jako je ten natěrač v pohraničí, vzbuzují ve mně respekt, protože žijí v člověkovu opět víru ve slušnost lidí k lidem, víru ve spolehlivost lidského slova. Už za to jediné, kdyby za nic jiného, stojí za to mého lakýrníka pochválit. Ale i jinak je to dobrý dělník své práce, slušný v jednání i v útech, a to je také co říci.

Instalatér

Ten už takový zdaleka není. Jezdí do práce na motocyklu a stává se, že ho mnohdy čekám nadarmo. Zdrží zedníky, kamnáře i jiné řemeslníky v postupu díla, protože ti navazují na jeho hotovou práci. Že jezdí na motocyklu, má se nač vymlouvat. Musel prý několik hodin cestou spravovat stroj. Tak narostl můj účet u instalatéra ještě o mnoho hodin za spravování motocyklu. Nezlobil jsem se však tolik nad hroznou konečnou cifrou instalatérova účtu, jako jsem se nazlobil nad tím, že jsem musil pro instalatéra nesčetněkrát jezdit, aby přišel to či ono dodělat či opravit. Vůbec, dokončení prací se ukazovalo, že mnohé bylo ušito horkou jechlou, a teď tu tekla voda, tam kapalo z kohoutku, onde prosakovalo těsnění, tam nefungoval odpad. Instalatér nařikal na dnešní mizerný materiál. Nač mám nařikat já, nevím. Budu to vědět asi až po uplynutí zimy.

Hostinský

Protože obec byla zhruba osídlena, usadil se v místě také hostinský. Vlastně to byl jen příbuzný, kterého si sem hostinský dosadil, a podle toho také vypadala jeho hostinská služba veřejnosti. Oběd dostal jen ten, kdo si jej ráno objednal. Večere se nepodávaly vůbec, nebo jen zcela mimořádně a bídně (po studenu: chléb a sýr, a podobně). Začasté nedostal oběd ani ten, kdo si jej objednal, poněvadž hostinec se rozhodl některého dne nevařit. Mnoho hostů odcházelo s prázdnou a musilo hladovět nebo jít na oběd hodinu cesty daleko. Pokud se to týkalo lidí, majících čas, nebylo to celkem na závaždu, huře však bylo s dělníky, kteří měli na jídlo jen omezenou polední přestávku. A lidem těžce pracujícím zdaleka nevyhovovala ani kvalita ani kvantita jídla.

Někdy bylo maso tak tvrdé, že se nedalo jíst. Jindy dostali zedníci (o bezmasém dni) jen polévku a tři vdolky. Z takového oběda se ovšem žádný pracující člověk nejedl. Pokud se týče cen, byl tento venkovský hostinský se svou bídnou stravou dražší než leckterá horská bouda v Krkonoších. V Sokolském domě na Černé hoře na příklad počítají porci masa (včetně patnáctiprocentní horské přírážky!) Kčs 16.—, tento náš hostinský účtoval každý oběd (ať vdolky, ať maso) Kčs 20.—, k tomu polévku Kčs 3.—, půllitr piva Kčs 5.—, takže oběd bez moučnicku (anebo oběd, složený jen z polévky a moučnicku) stál dělníka Kčs 28.— (s pivem). A byl to oběd, po němž byl dělník hladov. A samozřejmě nespokojen. Je přirozené, že to bylo hostinskému vyčteno. Ale hostinský byl hned hotov: vyhodil každého, kdo mu něco vytkl. Komu se to nelíbí, ať sem nechodí — říkal pořád a dodával: »Já mám být z čeho živ, já tu nemusím být...« Špatné pochopení úkolu, který má hostinský plnit. Muž nespolečenský, beztaktní, nervosní, hrubý (a při tom všem nikoliv laciný) nepatří na místo hostinského do hostince v rekreačním středisku v pohraničí.

Firma

Jedna z firem v pohraničí, hlostejno, která. Nevztahujte to na tu mou! Je jisté, že typické znaky této vylíčené firmy najdete na mnohých firmách jiných.

V čele firmy stojí starý pán. Člověk staré generace: akurátný, poctivý, ale nervosní, váhavý, nedůtklivý a pomalý, který zdaleka nestačí dnešnímu tempu. Jako společníka má mladého člověka — bohužel alkoholika, propadlého nikoliv pití, nýbrž chlastu. (Stín celého pohraničí: pije se tu strašně, až je to odpuzující i pro člověka jinak hlostejného k alkoholismu!) Společník firmy rozbiřil už dva vozy, huntuje třetí. Přejel (německého) chlapce, kterého zabil. Aby imunisoval starého pána, spojil se k chlastu s jeho synem, zaměstnaným v kanceláři firmy. Někdy vybírají oba pijáci v povznesené náladě peníze od zákazníků, aby měli na útratu. Není potom přirozené, že důvěra zákazníků k takové firmě valdem tajě? Neboť kdo to vše jednou zaplatí, ne-li zákazníci? A není divu, že i řemeslníci si naříkají a zaříkají se, že nebudou pro firmu pracovat, protože jim špatně platí. Špatně slouží taková firma takto sobě, špatně slouží dobré pověsti českého jména v pohraničí a zejména slouží špatně svým zákazníkům, z nichž každý bude příště hledat cestu jinam.

Závěr

Pro člověka z vnitrozemí, sídlícího v pohraničí dočasně, je život tam velmi nesnadný, rozhodně nesnadnější než ve vnitrozemí. Nákladnější, dražší, namáhavější. Nepřejte si vědět, jak drahé je dnes na příklad jakékoliv stavební podnikání v pohraničí. Ono je drahé i ve vnitrozemí, ale proti pohraničnímu je vnitrozemské stavební podnikání hotová pohádka. Jak co do cen, tak co do dostatku pracovních sil i co do provedení a všeho ostatního. Lidé, usídlení v pohraničí trvale a minící své usídlení opravdově, žijí v poměrech také mnohem nesnadnějších, než žili dříve ve vnitrozemí nebo v pohraničí před válkou. Mnohdy jsou tyto lidé hotovými mistry v odříkání a žijí jen naději, že všechno bude jednou lepší. A že se zlepší i jejich okolí, pro něž bych musil volit slova velmi nepříjemná, chtěl-li bych je ve všem spravedlivě vylíčit.

Lze tedy uzavřít jen přáním, aby se vnitrozemské (a když mnohdy ještě také nezavidělníhodně) poměry rozšířily pomalu i do pohraničí.

Dva zbití rovináři

Dva občané spřáteleného státu přijali oficiální pozvání úřadů republiky a přijeli na návštěvu. Byli přivítáni, hostěni, voženi auty na státní útraty; pak je policie

zatkla, zpoličkovala a postavila před soud. Část tisku je veřejně obvinila ze špionáže. Nato je soud odsoudil ke dvěma stům korunám pokuty. Nato úřadující ministr zahraničních věcí pokládal za přiměřené poskytnout jednomu z nich oficiální audienci.

Tyto zprávy byly uveřejněny v čs. tisku. Nikdo je nepopřel. Proto a z jiných důvodů lze zatím mít zato, že jde o zprávy pravdivé.

»Likvidace«

List britského ministerského předsedy napsal, že se při audienci státní tajemník dr. Clementis za bratislavské surovosti postiženému zástupci šéfredaktora londýnského týdeníku »Illustrated« omluvil. Toto tvrzení označilo ministerstvo zahraničních věcí za nepravdivé. Dr. Clementis vyslovil jen »podivení« nad incidentem v Bratislavě. V úřední zprávě se dále praví, že redaktor Winocour »požádal státního tajemníka dr. Clementise, aby věnoval pozornost jeho písemnému vylíčení příhody, které mu odevzdal. Dr. Clementis prohlásil, že tím pokládá věc za »likvidovanou«.

Autor těchto řádků chce zůstat neznámým občanem republiky. Přesto prosí, aby mu bylo dovoleno napsat: Já, nikdo, v tomto případě s dr. Clementisem nesouhlasím. Vážím si velmi jeho práce pro republiku. Prosím, abych přesto směl říci, že způsob »likvidace« bratislavského případu je v rozporu s tradicí republiky, kterou tvořil — promiňte, nerad se toho dovolávám — zejména právě velký komentátor případů Hilsnerova a Friedjungova, k jehož tradici se právě ve dnech bratislavského případu prezident republiky i předseda její vlády vyjádřil slovy vřelými a jistě upřímnými.

Těch několik surovostí v Bratislavě, to byl konec konců jen »stupidní incident«, jak to správně nazval »Daily Herald«. Způsob jeho »vyřízení«, to je věc zásadní. Nelze dopustit, aby se z toho stal precedent.

Omluva nebo politování?

Nejsem úředníkem zahraničního ministerstva. V září jsem s žádným z jeho úředníků nemluvil. Avšak vím, že se ústřední labouristický list dopustil omylu. Užil výrazu »omluva« (apology), ač podle svědectví redaktora Winocoura dr. Clementis vyslovil jen »lítost, politování« (regret). O chování bratislavských orgánů národní bezpečnosti byla při tom vyřčena slova, jež jest lépe neopakovati.

Britský host odcházel v dojmu, že jeho obžaloba bude při nejmenším prošetřena. Než však mohla být vůbec řádně prozkoumána, vyšlo úřední oznámení, že případ je likvidován. Ježto tedy za zavřenými dveřmi k spravedlivému řešení případu nedošlo, nezbývá, než dveře alespoň poněkud, zatím, pootevřít.

Věřím ve veřejné mínění. Snad je to donquijotiáda, v moderním státě. Nevadí, i Cervantese je třeba dnes připomínat, nejen Zolu. I dnes jsou lidé, kteří soudí, že boj proti fackujícím policistům není bojem proti větrným mlýnům.

Týdeník Anglie zítřka

Nuže, od začátku. Jack Winocour je zástupcem šéfredaktora velmi rozšířeného obrázkového týdeníku, který vydávají tiskové podniky britské dělnické strany. Odtud zájem Daily Heraldu o bratislavský případ. Daily Herald má, tuším, přes dva miliony čtenářů. Vliv týdeníku Illustrated není, podle odhadu znalců, o mnoho menší. Známý český politik, který byl za války v Anglii, mne ujistil, že tento týdeník poskytoval již v prvních válečných letech, za mrazivého postoje většiny britského tisku, čs. zahraničnímu odboji vřelou podporu, jejíž ohlasu, tvrdí můj informátor, si Jan Masaryk i Hubert Ripka vážili snad téměř tak, jako několika příznivých zpráv, jež za války přinesly Times. Illu-

strated nebývá čten diplomaty, avšak čtou ho již manželky diplomatů; ohlas největší ovšem nalézá v lidových vrstvách, o nichž se dalo již za války správně předvídat, že jsou Anglii zítřka.

Erich Auerbach býval kdysi fotografem »Prager Tagblattu«. Těžko ho pokládati za Němce a neusmát se při tom. Pražský žid. Za války byl úředníkem londýnského ministerstva zahraničních věcí, přednostou jeho fotografické služby a archivu fotografií. Můj odbojový informátor tvrdí, že fotografoval i důvěrné státní dokumenty. V Londýně pracoval velmi početný štáb zpravodajských důstojníků — přirozeně. Kdo by lépe dovedl navazovat spojení s domovem, a kdo konečně byl ve větším nebezpečí v okupované republice, než naši vojenští zpravodajci, zvláště z protiněmeckého oddělení. Ti proti Auerbachově práci neměli námitek. Jeho státní spolehlivost lze tedy pokládat za dostatečně prověřenu.

Jako jiní redaktori Ta s blattu přihlásil se Auerbach v roce 1930 k německé národnosti. Proto mu po právu v roce 1945 nebyla dána naděje na příznání spolehlivosti národní. Proto, přirozeně, po válce zůstal v Londýně. Stal se britským občanem a uchytil se v »Illustrated«.

»Illustrated« ani po válce neztratila přátelský poměr k Československu. O tom svědčí zejména dvě velké reportáže, o zemi mezi východem a západem (The Land Between) ze 4. května, a o tom, jak se znovu stavíme na nohy (Czechoslovakia Finds Her Feet) z 12. června 1946.

Proto bylo zcela v zájmu republiky, že londýnské velvyslanectví doporučilo zájezd Winocoura a Auerbacha do CSR. Tu se Auerbach dopustil omylu: vzal s sebou manželku, nyní rovněž britskou občanku.

Uranová ruda — a sedlák s potahem

Je těžké pochybovat o tom, že čs. úřady měly právo mít v oba novináře naprostou nedůvěru. Jistě byli oba prověřeni s dostatečnou bedlivostí. Jistě má ministerstvo vnitra své orgány i v Londýně, již proto, aby podávaly zprávy o rozličné činnosti početných zbytků čs. emigrace. Není proto divu, že se oběma novinářům dostalo projevu důvěry nad jiné vzácného: ministerstvo národní obrany dalo, na doporučení ministerstva informací, svolení k tomu, aby oba směli navštívit i objekty pečlivě strážené, jako jáchymovské doly na uranovou rudu. Uran je, jsem-li správně informován, v jakési souvislosti se štěpením atomů. V tom se nevyznám. Zdá se mi jen, že není zrovna moudré pustit dva cizí občany, novináře a fotografa, do Jáchymova a pak je zavřít a zpohlavkovat za to, že někde při Dunaji fotografují sedláka s potahem.

Učinili tak se svolením a snad i v přítomnosti oficiálního průvodce, úředníka to povereníctva pre informácie, pana Tordaje. Zpráva, že tento úředník byl po incidentu zatčen, neodpovídá, pokud jsem si to mohl prověřit, skutečnosti.

Šest zabavených snímků

Proč byli zatčeni oba novináři a paní Auerbachová? Objevil snad hlavní štáb, že prověření nebylo dostatečné? Chovali se snad postižení tak, že bylo třeba znovu něco prověřit? To se nepodobá pravdě, ježto věci nejzávažnější nebyly prověřovány ani po zatčení. Tvrdí se dokonce, že oba měli při zatčení u sebe exponované filmy. Tyto filmy, tvrdí se dále, byly vráceny nevyvolané. Je-li to pravda, jak tedy vědí orgány národní bezpečnosti, co na nich bylo?

Podle prohlášení redaktora Winocoura redaktoru Daily Herald u zadržela bratislavská policie jen šest snímků, jež p. Winocour pokládá za naprosto nezávadné. Winocour žádá britský syndikát novinářů, aby vymohl jejich vrácení ze zásadních důvodů. Nuže, bude sděleno s čs. veřejností, co na těchto šesti fotografiích je a proč byly zabaveny? Bude vyšetřeno orgány, jimž veřejnost naše i britská může důvěřovat, zda obsahují

něco závadného? Najde se vůbec politicky nestranný orgán, který prověří celý bratislavský případ?

Orgány národní bezpečnosti se někdy účastní stranického boje. To je škoda; pak dochází k tomu, že bezpečnostní výbor Národního shromáždění dostane dvě zprávy, jednu radikální od ministra vnitra v Praze, a druhou, doloženější, od povereníka pre vnútro v Bratislavě. Obě se týkaly bratislavského případu, ovšem toho většího, ne našeho incidentu. A potom je mezi bezpečnostními orgány cosi, co může být nazváno esprit de corps, duch útvaru, bez ironie, v dobrém smyslu slova Soudržnost policistů je zjev na celém světě známý a vcelku kladný. Je třeba se před ním sklonit. Tento skloněný postoj ovšem člověku ještě nebrání v tom, aby se sehnutou hlavou dával přednost posudku činitelů nad stranických, na příklad československým soudcům. Najde se státní zástupce, který by dostal bratislavský případ před soud? Je-li libo

obžalovací spis,

zde je. Podotýkám, že ho nemám ze žádného čs. úřadu. Překládám ho z angličtiny a prosím ministerstvo zahraničních věcí, aby laskavě opravilo každou nepřesnost již bych se snad při překládání dopustil. »Jsme hosty Československé republiky,« prohlašují Jack Winocour a Erich Auerbach. »Nebylo by dosti zdvořilé, kdybychom my dva se zabývali polemikou s čs. ministerstvem. Avšak v prohlášení, které vydalo ministerstvo vnitra o nešťastných bratislavských incidentech ze 14. a 15. září, je několik bodů, s nimiž nemůžeme souhlasit.

1. Tvrdí se, že jsme odmítli ukázat své pasy a pověřovací listiny, když nás úřady požádaly, abychom tak učinili. To ostře popíráme. Vždy jsme se vykazovali britskými cestovními pasy a doporučujícími dopisy, které nám dalo ministerstvo informací a které žádaly všechny československé úřady, aby nám pomáhaly v naší práci.

2. Tvrdí se, že jsme se chovali k úřadům nezdvůřile. Ve skutečnosti jsme se vždy chovali tak, jak bychom čekali, že se budou chovat cizí hosté, když navštíví Anglii. I když s námi policie zacházela hrubě a surově (rudely manhandle), zdrželi jsme se jakéhokoliv odporu (jsme občané, poslušní zákonů, a nikdy jsme dosud nebyli účastní obdoby incidentů).

3. Během našeho pobytu v Československu jsme byli neustále pod dohledem státního úředníka nebo osoby, určené státním úřadem. Ministerstvo informací se postavalo o novinářský automobil a o řidiče, aby nás vozil na naší cestě po Čechách. Náš pobyt na Slovensku měl být pod protektorátem povereníctva informácie. Pan Tordaj se s námi setkal v Bratislavě a doprovázel nás při naší návštěvě k hranicím. Zeptali jsme se ho, zda můžeme fotografovat provoz přes hranice, v kontrastu k obrázkům, které jsme měli z Čech, jež ukazovaly uzavřenou německou hranici. Tyto snímky byly součástí naší reportáže o Československu a měly za účel ukázat problematiku jeho postavení v Evropě.

4. Rádi bychom byli dovolili, aby naše fotografické přístroje a filmy byly prozkoumány úřady k tomu kvalifikovanými. Žádali jsme pana Tordaje, aby se spojil s přednostou svého úřadu, při prvním zatčení, neboť jsme byli přesvědčeni, že bychom měli mít radu tohoto úřadu, máme-li je odevzdati.

5. Po prvním zatčení jsme byli propuštěni s omluvou a později odpoledne nás navštívil p. Tordaj s jiným úředníkem povereníctva pre informácie. Vyjádřil své politování a požádal nás, abychom považovali incident za skončený. Předpokládali jsme, že věc je vyřízena.

6. Vzhledem k našemu propuštění a následujícímu projevu politování panem Tordajem jsme nemohli chápat příčinu našeho druhého zatčení pozdě večer v neděli. Ve skutečnosti nás neupozornil žádný z tajných policistů, že jsme zatčeni, a stejně nebylo nám v onom časě nic vytýkáno. Žádali jsme, aby se britský konsul, o němž

jsme se později dozvěděli, že bydlí v hotelu Carlton, v němž jsme my bydlili, dostal s námi do styku dříve, než jsme šli na policejní stanici. Když se Mrs. Auerbachová pokusila telefonovat konsulovi, dostalo se jí od posluhy v hotelu informací, že jí není dovoleno, aby s ním vešla ve styk. Jediný vzruch, vzniklý v hotelu, byl následkem násilných zákroků, jichž policie zbytečně použila.

7. Ačkoliv jsme přišli na policejní velitelství bez odporu, byli jsme ihned předmětem přeřadu. Můžeme identifikovati důstojníky, kteří byli bezprostředně odpovědní za toto přeřadnutí; jednoho z nich jsme ukázali britskému konsulovi, abychom se ho zeptali na jméno, což bylo odmítnuto.

8. Ještě vedle fysického násilí, jehož obětí byl Auerbach, bylo mu hrubě nadáváno policií jako »německo-židovskému špionu«.

9. Činy fysického násilí byly tyto:

a) Winocour byl udeřen do slabiny, jeho boty byly násilím staženy za účelem prohlídky.

b) Auerbach byl několikrát udeřen do tváře a jeho paže byla pohmožděna.

c) Mrs. Auerbachová měla pohmožděné paže. Její kabelka jí byla násilím odňata a při tom roztržena.

Pak jsme byli podrobena výslechu, který trval do pondělí do čtyř hodin do rána, kdy Mrs. Auerbachová byla propuštěna. Winocour a Auerbach byli zavřeni do 11. hodiny dopolední bez stravy a bez možnosti spát.

10. V úterý 16. září jsme byli obviněni podle zákona 190 z 25. července 1939 z »hrubosti a neposlušnosti vůči úředníkům«. Soudce dr. Rozkošný nám řekl, že tento zákon byl vydán za Tisova režimu a je užíván policií, když nemůže postupovat podle žádného jiného nařízení.

11. V prohlášení ministerstva vnitra se tvrdí, že jsme fotografovali hospodářské kraje, životně důležité pro obranu Československa. Z tohoto důvodu nám bylo zabaveno šest snímků. Musíme zdůraznit, že jsme udělali téměř 400 snímků, jež měly ukázat všechny stránky československé rekonstrukce a podmínky života sociálního, politického a hospodářského.

12. V úřední zprávě ministerstva vnitra není ani zmínky o důvodech, proč byla zatčena Mrs. Auerbachová, která nebyla fotografování přítomna.

13. Nemůžeme skončiti toto prohlášení, aniž bychom nevyjádřili svoji hrůzu a znechucení nad útoky, jež byly v některých úsecích čs. vládního tisku dnes ráno, podle nichž jsme se zabývali činností, která nebyla v souladu s naší novinářskou prací.

19. září 1947.

Ano, září 1947. »Dnešku« se někdy vytýkalo, že vytahuje na světlo boží doklady o násilí z revolučních, vzrušených měsíců roku 1945. »Dnešek«, jsem si jist, to činil jen proto, že křivdy z této revoluční doby ještě nebyly napraveny, že vinníci nebyli potrestáni, a že vyškozeným se nedostalo náhrady anebo alespoň omluvy. Zde je tedy případ z roku 1947, ještě čerstvý, ještě za tepla — a to všechno hlavně proto, aby nebyl »vyřízen« dvěma úředními zprávami. Těžko lze dnes prověřovat některé případy, staré dva roky — ale případ z minulého měsíce, to snad možné je.

Svaz novinářů nesmí mlčet

Nechci tvrdit, že každé udání v prohlášení britských novinářů je přesné. Nemyslím, že se dopustili nesprávnosti vědomých, avšak lidská paměť může se dopustit nechtěného omylu. Dokud ovšem omyl nebude dokázán, třeba mít zato, že vše, do puntíku, je pravdivé. A poctivě řečeno, nejde mi tu o britské novináře. Jejich konsul zakročil snad velvyslanec (nemusím snad upozorňovat, že můj materiál není ani od nich, to je samozřejmé), oba ještě téhož týdne odletěli do Londýna, žijí v klidu, v bezpečí a neobtěžováni. O naše novináře jde, o to, aby se nemuseli bát, že jsou při výkonu svého po-

volání, prováděného v rozumných mezích, jakkoliv ohroženi. A o Svaz novinářů jde — proč se dosud neozval? Novinářská organizace, která chce dělat více než přivěsek a oddělení ministerstva informací, nemůže a nesmí o takovém případě mlčet. A o stranu sociálně demokratickou jde, hlasatelku mezinárodní solidarity socialistické, která si právě v těchto dnech pyšně otiskla blahopřání soudružského Daily Herald u k padesátinám Práva lidu, ani ta nesmí mlčet. Zejména musí promluvit ministerstva, jejichž úřední zprávy jsou tu uváděny v pochybnost. A pěkně doklady, pánové. Publicista nemá práva poslance, nemůže donutit úřad, aby se o kterékoliv věci vyjádřil, nemůže dostat před soud to, co před soud patří, — neujme-li se ho žádný z poslanců — avšak pohnat vinníky před soud veřejnosti, to je publicistovo právo nežadatelé. Dokud bude v této zemi svoboda tisku, dotud toto právo se světa nezmizí — a bude ho používáno tak dlouho, dokud některé útvary státní bezpečnosti nebudou užívat své moci s takovým rozmyslem, jaký od nich očekává zákonodárce.

Nuže, kdo zavinil bratislavský incident, kteří členové státní bezpečnosti se při něm činně zúčastnili, kdo dal k němu rozkaz, kdo jej kryl? A proč neřekne odpovědný člen vlády: Stala se chyba, ti a ti vinníci byli potrestáni, věc už se nebude opakovat. Anebo: kdo dokáže, že se chyba nestala? *Nemo*

život a instituce

Jaroslav P. Blažek

Ústup ze slávy

Jako jedna z největších vymožeností revoluce se nám představovaly zaměstnanecké a závodní rady v závodech a v úřadech. V chaosu převratových dní a dalších týdnů a měsíců vyrostla jejich moc a sláva, ale za dva roky se ukazuje, že i nejkrásnější věc se může zkazit v rukou lidí neodpovědných a divajících se vpřed jen brýlemi, zaostřenými na prospěch vlastní nebo politické strany, které posluhují.

Myšlenka závodních rad je jistě správná a velmi dobrá. Ve státě, který se dal na pochod k socialismu, nelze trpět, aby byl zaměstnanec vůči svému zaměstnavateli nebo přednostovi bezbranný a zcela závislý na jeho vůli. Aby mohl být poškozen z důvodů politických, náboženských, nebo i jen ryze osobních. Dojde-li ke konfliktu — a k němu dojde všude, jsme přece jen z masa a z krve — aby zde byl orgán, který by posoudil, na čí straně je vina a spravedlivě rozhodl, jak dál postupovat. Vyhadzovat dělníka na dlažbu, přeložit veřejného zaměstnance z jiných než služebních důvodů, ty doby jsou nenávratně pryč. Pomáhat při organizaci práce, sledovat prospěch celku, chránit zaměstnance před zlou vůlí, to jsou jistě úkoly velmi čestné a potřebné. Proto instituci závodních a zaměstnaneckých rad bylo nutno vítat a je ji nutno podržet.

A nyní přijde ono neblahé ale! Není třeba opakovat, jak se tyto rady vytvořily, kdo v nich zaujal nejvýznamnější posice. To by ještě nebylo to nejhorší. Zaměstnanecké a závodní rady však mnohde překročily svoji pravomoc. Nad tím také není vhodné naříkat. Každá instituce nebo korporace si v dobách, kdy není přesně určen její úkol, vezme raději právo více než méně. Urve-li jich víc, tím lépe pro ni. Vydat zákon nebo dekret, to se dokázalo brzy, ale dát dohromady vládní nařízení k němu, na to je třeba již řady měsíců. A v nařízeních se jde vpřed velmi opatrně, neboť zejména po revoluci v období bez jasného práva se ukazuje, že mnohé vymoženosti prospívají jedněm, ale škodí druhým nebo dokonce celku.

Instituce závodních a zaměstnaneckých rad zneužili jedinci pro své sobecké cíle. V závodech si již řekli, kde jsou meze jejich působnosti, neboť zaměstnanecká (závodní) rada a podniková rada jsou dvě instituce, které se musí podporovat a ne si vzájemně překážet. V úřadech se poměr mezi zaměstnaneckou radou a odpovědným vedením úřadu vyvíjel trochu jinak. V závodech je zisk anebo ztráta evidentní, v úřadech je nelze vyčíslit. Ředitel továrny mohl ve své bilanci přímo ukázat na příčiny ztrát, které zavinila nesprávně prováděná činnost závodní rady. V úřadech to trvá déle, ale nakonec se musí dojít tam, kde jsme nyní a co lze nazvat tak, jak je psáno v čele tohoto článku: Ústup ze slávy. Ovšem pochybené slávy. A snad ještě správněji: Návrat zdravého rozumu.

Jsme přeorganisováni

Zákon o jednotné odborové organizaci je velká věc. Tak velká, že je až nebezpečná. Nedovoluje vlastně ani vytvořit opozici a projevit tímto způsobem nesouhlas s vedením jediné odborové organizace. Veřejní a státní zaměstnanci jsou nespokojeni s činností ROH. Dobře cítí, že vlastně se tu legalisoval stav, vzniklý za protektorátu, kdy NOUZ byla fedrována a protěžována, ale ÚVZ byl jen útvarem trpěným. Každý zaměstnanec věřil, že v závodech a v úřadech bude nějaká místní skupina ROH, která bude mít úlohu hájit zaměstnance. Že tedy bude i zaměstnaneckou radou. To říká prostý rozum prostého občana. Buď je odborová organizace ochránkyní zaměstnanců a její dílčí část v závodech a v úřadech bude hájit zaměstnance, pak není třeba zvláštní zaměstnanecké nebo závodní rady. Nebo se vytvoří zaměstnanecké a závodní rady, a ty se stanou jednotkami odborové organizace. Ale kdepak, to by bylo příliš jednoduché.

Proto máme v každém úřadě závodní skupinu ROH a kromě ní zaměstnaneckou (závodní) radu. Prakticky jsou to jedni a tiž lidé, kteří jednou zasedají jako skupina ROH a jindy jako zaměstnanecká rada. Často ani mnohdy členové úboru nevědí, o kterou korporaci ve schůzi, které se účastní, vlastně běží. Že by zaměstnanecká rada udělala něco na truc závodní skupině ROH nebo naopak, není známo. Známé jsou však výhody tohoto stavu: větší počet lidí si žádá nebo má nárok na placenou dovolenou, na snížený výkon nebo úvazek, neboť dvakrát jedna jsou dvě. A tak má předseda skupiny nějakou úlevu jako přednost skupiny a další úlevu jako předseda závodní rady. Hlavní je držet posice, on to někdo zaplatí.

Ale to nestačilo, proto se do závodů připustilo rozdělení zaměstnanců podle politických stran. V úřadech a v podnicích jsou politické závodní organizace KSČ, SD, NS, L. Jejich členové jsou sice organisováni ve svých mateřských politických organizacích, ale to je málo. Je jistě prospěšné, když se i v závodech a v úřadech ví, kdo je komunist, kdo národní socialista, kdo sociální demokrat a kdo lidovec. Když přijde nějaká krize Národní fronty, je o čem povídat, mohou se svolávat schůze, při povídání čas krásně utíká a práce počká.

Kdyby všechny naše politické strany si svorně řekly, že politické závodní organizace jsou omyl, kterého se dopustily a rozhodly se k jejich likvidaci, vykonaly by záslužný čin. Nerozptylovaly by pozornost, která se má soustředit k tvůrčí práci a nepřepínaly síly svých věrných a oddaných stoupenců, kteří mají díny ve své mateřské domácí organizaci až dost. Takto se všude projevuje únava, těžko hledat ochotné lidi. Na čelná místa se pak dostávají jedinci, kteří dokáží prosedět mnoho hodin denně ve schůzích a debatách, ale nikdo je neudrží u pracovního stolu.

Přemíra placených dovolených

Za první republiky byly také odborové organizace. Měly chyby, nebyly v jednotné organizaci. Ale dávaly

členstvu za malý organizační příspěvek poměrně hodně. A ani výsledky jejich činností nebyly malé. Přívrženci a hlasatelé jednoty říkali: Až bude jednotná organizace budou menší příspěvky a uvidíte, jak to půjde! Příspěvky tedy nejsou menší, ale desetkrát i víckrát vyšší — a jde to dobře i špatně. Tenkrát to byla bílá vrána, kdo měl placenou dovolenou ze státní nebo veřejné služby. Na příklad učitelská organizace měla jen několik let je diného funkcionáře, který měl placenou dovolenou za refundaci, kterou dávala organizace státní správě ve výši nákladu za substituta v nejnižší platové stupnici. V roce 1947 má učitelská organizace v Čechách a na Moravě dva nácti funkcionářů na placených dovolených za refundaci. Hodně podobné je to i u ostatních zaměstnaneckých svazů. Je to únosné? Je to úměrné nové práci?

Až do počátku tohoto školního roku mělo několik desítek — a možná že i několik set, neboť přesná data nelze zjistit — učitelů snížený pracovní úvazek z titulu organizační funkce. Organizační jednotky, nástroje zaměstnanců, se stávaly úřady v úřadech, rozhodovaly o věcech, které jim nepříslušely. Nižší úřady jim podlehly a podléhaly, vykonávaly jejich usnesení, ale od vyšších úřadů dostávaly za mnohé počiny ostré výtky. Někde to došlo tak daleko, že hrozilo nebezpečí veřejným zájmům a nebylo nouze o návrhy, aby se na př. zaměstnanecké rady ve veřejných úřadech zakázaly.

Nelze říci, že by byly zaměstnanecké rady (a pokud se neustavily, tak jejich náhradní orgány, jak se jim říká, to jest odborové organizační skupiny) neměly práce nad hlavu. Ale byla to práce namnoze zbytečná, uměle uváděná, a někdy i škodlivá. Záleželo na lidech. Jako ukázka ať slouží jen tento příklad: za stav. školství od povídá na okrese školní inspektor. Jestliže je na svém místě, má sociální citění a je prodchnuty city spravedlnosti, rovnosti a je přítelem učitelstva, provádí přesuny učitelů tak, aby zbytečně nikoho nepoškodil. Snaží se aby, pokud lze všem vyhovět. Jestliže žadatelům vyhovět a pomůže, a nikoho nepoškodí, pak to dělá dobře. Ale i tuto samozřejmost si vzala do moci zaměstnanecká rada nebo odborová organizace. Ukázalo se, že pak je tu někdo zbytečný, buď inspektor, nebo zaměstnanecká rada. Jeden z nich může odejít a věnovat se činnosti užitečnější. Když se však došlo k případům, kdy bylo třeba obsadit místa odlehlejší a nevýhodná, pak obyčejně úsilí zaměstnanecké rady selhalo a školní inspektor musel zasahovat z moci svého úřadu. Proto se nyní všude dochází k přesvědčení, že inspektor překládá, navrhuje, přikazuje a zaměstnanecká rada se vyslovuje jen o těch případech, kdy byl učitel zřejmě poškozoven. Zaměstnanecká rada tedy radí a se radí, ale nerozhoduje.

A podobné to je i v jiných úřadech. Povaha veřejné služby, disciplinární řízení, tajnost kvalifikačního řízení trestní sankce atd. nemohou být porušovány jen proto že se zaměstnanecký orgán usnesl ignorovat potřeby služby. Není také možné zaměstnanecké radě podrobně vykládat o příčinách přeložení, jestliže k němu vedly důvody kvalifikační, neboť i špatně kvalifikovaný zaměstnanec má nárok na to, aby jeho kvalifikační popis zůstal zamčen před nepovolanými. A důvěrnost kvalifikačního řízení se v zaměstnaneckých radách jen s obtížemi zachovává a často neplní.

Tato namnoze zbytečná činnost způsobovala, že se velké množství zaměstnanců odšťavalo z pracovního místa a nekonalo službu. Nyní se již našlo rozumné řešení a půjde se ještě dál. Musí zvítězit přesvědčení, že lidé tvůrčí, s organizačním talentem a s nadáním být vedoucími organizačními činiteli, jsou povinni přidat času i námahy a věnovat se organizační činnosti bez újmny na výkonu ve vlastním zaměstnání. Organizace je však povinná nahradit jim ztráty na zdraví a na ušlém mimořádném výdělku tak, jak si to zaslouží pracovník, který koná platné služby pro členstvo organizace. Ale nemůže

se to dělat za účet státu nebo znárodněného průmyslu, zemí, okresů, obcí.

Vlastní úkoly zaměstnaneckých rad

Zaměstnanecká rada nemůže obsazovat místa. Nemůže překládat, nemůže ovládat složité ústrojí života úředního nebo školního. Všude je tolik zřejmých i skrytých důvodů pro určitá personální opatření, že je nemůže znát nikdo jiný než odpovědný přednosta úřadu. Ten ovšem neví o všech věcech. Zaměstnanecká rada je zde k tomu, aby mu pověděla i o takových, které nezná. Může mu poradit, může mít námitky, při dobré vůli, a mají-li obě strany na zřeteli jen a jen cíle vyšší, jistě se dohodnou. Zaměstnanci spolehliví a slušní, přednostově spolehliví a slušní znají svá práva a povinnosti.

Činnost zaměstnaneckých rad zdiskreditovali zaměstnanci méně kvalifikovaní a neslušní. Ti se nejvíce dovolávají pomoci této instituce. A poněvadž zaměstnanecká rada po novotě se chtěla ukázat, vyhovovala i přáním těchto nedobrych zaměstnanců, velmi ztížila postavení přednosty úřadu a ohrozila zájem služby. Nyní se již našla pravá základna.

Pracovitý a pilný zaměstnanec se nebude a nemusí dovolávat zaměstnanecké rady, má-li pracovitě a pilně, spravedlivě a slušně přednostu. A nedobry zaměstnanec by neměl nalézt ochrany nikde a u nikoho. Zaměstnanecké rady by zejména měly dbát, aby byly slyšeny vždy, když běží o obsazování přednostenských míst. Tam bují politická protekce, která často staví nesprávné lidi na správná místa. A zde je příčinou nejčastějších potíží, které mají veřejní zaměstnanci a učitelé. Kdyby na vedoucí místa se dostávali jen lidé kvalifikovaní, charakterní a spravedliví, pak by bylo méně křivd, méně odvolávání, víc šetrnosti a veřejná správa by sloužila, jak má sloužit.

dopisy

Ze Zlína

P. T. redakci časopisu Dnešek.

K dopisu p. Jaroslava Schöna, uveřejněnému v 25. čísle „Dnešku“, dovolil bych si několik poznámek.

Pisatel žádá, aby jemu a veřejnosti bylo vysvětleno, když poměry před válkou za dřívějšího režimu v podniku „Baťa“ byly tak nesnesitelné, proč tolik zaměstnanců vydrželo a neodešlo. Naopak zjišťuje z časopisu podnikové rady „Tep“, že mnoho zaměstnanců slaví své 20- i 30leté jubileum.

Musil jsem si předložit otázku, zda pisatel byl vůbec v té době před válkou zaměstnan v Československu. A byl-li, jak je možné, že si otázku nedovede zodpovědět sám.

Celé naší generaci je přece známo, že problém zaměstnanosti byl před druhou světovou válkou problémem nejžehavějším. Pracovních příležitostí ani pro dobré zaměstnance nebylo. Viděli jsme schopné lidi pracovat zadarmo jako aspiranty ve státní službě, kde jejich jedinou odměnou po dlouhé měsíce byla naděje na pozdější hubený výdělek, kdy ten, kdo ztratil zaměstnání, byl vydan bezbezpečí hladu a chudoby, i když za ním nestál příznak jeho bývalého zaměstnavatele s doporučením: „nespolehlivý, socialista, komunistka“ atd. Zapomněl snad pan pisatel na léta, kdy jediným právem zaměstnanců, bojících se o chléb pro své rodiny, bylo právo mlčet? Pochybuje pan pisatel snad o tom, že smrt hladem nebo strastiplné beznadějně živoreni nebylo lepší vyhlídka, než sebehorší zaměstnání v době všeobecných výluk a částečné zaměstnanosti?

A tu logika páně pisatelova se obrací proti němu. Proč tedy, když dnešní pracovní poměry v podniku „Baťa“ vzhledem k tvrzenému teroru a šikanování jsou tak zlé, proč tu zaměstnanci setrvávají, když pracovních příležitostí je přece tolik a neméně dobrých, kdy nedostatek pracovních sil je notorický, a kdy ze sektoru znárodněného lze v témže oboru nastoupit v sektoru soukromohospodářském bez zvláštních potíží a nebezpečí?

To bych si přál mít vysvětleno zase já a doufám, že i nezaujatí veřejnost. Anebo víra i v poměrech před válkou neměla hrát roli láska k podniku a záda v budoucí uznání tak, jako dnes podle pana pisatele u nekomunistických zaměstnanců? Tak jak to vlastně je?

JUDr. Josef Hurť

P. T. redakci Dneška.

V diskusi, která se rozpředla v „Dnešku“, je důležité zjistit a dokázat, je-li politický teror v nár. podniku Baťa. Možná, že do této otázky vnese trochu svědla právě probíhající akce, při níž jsou důvěrníci zaměstnanců dotazováni přímo, jsou-li podle jejich názoru příslušníci některých politických stran persekvoováni a jsou-li pro volbu nového generálního ředitele. Výsledek této akce nemusí ovšem odpovídat skutečnosti. Bude záležet na politickém rozvrstvení důvěrníků a hlavně na jejich osobní statečnosti. Rozhodně jsem na ten výsledek zvědav.

Jak to tedy u Baťů vypadá? Odpověď není snadná a ještě těžší je podat přesvědčivý důkaz. Jsem přesvědčen, že na všechny případy, uveřejněné poslancem Bartošem, „Tep“ odpoví podle známého přísloví o bití psa a o holi. Kromě toho myslím, že poslanec Bartoš mohl uvést lepší a přesvědčivější případy, hlavně z roku 1945. Ty by ovšem asi neměl podepřít písemným prohlášením postižených, kteří jsou už vesměs zaměstnáni jinde. Ten teror je totiž více cítit, než vidět. Důležitým příznakem je strach zaměstnanců mluvit. Zeptáte-li se jich, odpoví jenom dobrému známému, a to ještě nesmí jít ledakdo kolem. Z čeho mají strach? Z propuštění, nebo aspoň z toho, že budou mít nepřijemnosti. Těch nepřijemností může být celá řada a bylo by jistě zbytečné se pft o tom, je-li možno proháňet tak, že si postižený nemá celkem na co stěžovat. Nejtěpe to poznali ti, kdo byli na vojně. Není přece problém dát při obsazování odpovědných míst přednost kandidátovi (vždycky jsou aspoň dva), který je rozhodujícím přijatelnějším, ať z důvodů osobních, rodinných nebo konečně, a v nár. podniku zřejmě teč převážně, politických. Pro trochu dobrého organisátora je dokonce hračkou prosadit propuštění zaměstnance nebo změnit vedoucího tak zvaným hlasováním, ovšem zásadně veřejným. Vždycky záleží na tom, koho hlasující za touto akcí cítí, vidět ho obvyčejně není. Zeptejte se soukromě těch lidí, proč hlasovali, i když třeba s řešením nesouhlasili. Ze strachu, aby je nešlhl osud postiženého. Dokud u nás budou takové poměry, že budou lidé vyhazováni na dlažbu pro urážku jakéhokoli ředitele nebo vedoucího, přes to, že pracují poctivě, nemůžeme na takové hlasování nic dát. Je to smutné, ale je tomu tak. Nejlepším důkazem správnosti tohoto tvrzení jsou konečně volební výsledky při veřejném hlasování ve Velkém kině a při tajném hlasování. Na konec ještě podotýkám, že je u nás i jinde snaha zbavit se příslušníků tří menších politických stran, kteří jsou na vedoucích místech, a že jsem slyšel z úst jednoho našeho ministra vybízení k tomu, aby mu zaměstnanci v této jeho snaze pomáhali.

A teď k poměrům ve Zlíně. Některý čtenář by mohl mít dojem, že tady člověk není jist životem a že se ve Zlíně na potkáni střílí. Ano, nebylo ve Zlíně bezpečno, dokud nebyla zlikvidována teroristická skupina dr. Šimčíka. A zase byla ohrožena bezpečnost jenom několika nepohodlných lidí. Měli je prý sepsané. A všichni poctiví občané ve Zlíně se těší, že se už brzy dozvědí, komu byli nepohodlní. Málokdo věří, že dr. Šimčíkovi nebo jenom dr. Šimčíkovi. Kromě toho nás zajímá, kdo posuzoval zdravotní stav dr. Šimčíka při jeho prvním procesu, když pozdější lékařské šetření tomuto nálezu odporovalo. Pan dr. Pejhořský mluví o zrezivěném rapíru, ale zapomíná (já ovšem tvrdím, že je si toho dobře vědom), že nebyl tohoto rapíru, seděl by dr. Šimčík, ač byl tenkrát úředně prohlášen za člověka neodpovědného za své činy, ještě dnes v ředitelně národního podniku.

Neméně zajímavý je případ vizovského děkana P. Vysloužila, o němž čtenáři již četli. Trochu srozumitelným jej udělala „Národní obroda“, která nedávno napsala, že děkan Vyskočil měl seznam osob, které udaly za války několik lidí, mezi nimi D. Čiperu. Na štěstí je prý ještě jeden seznam, který poslati přímo K. H. Frankovi, když na zákrok děkanův nepořídili.

Na konec si dovolím tvrzení. Všechny tyto případy ustupují celkem do pozadí před tím, že odpovědná místa nejeví zájem o to, abychom se o nich dověděli něco bližšího. Marň byste hledali v Tepu. Naši pravdě nebo ve slováckém vydání Práce odsouzení činnosti dr. Šimčíka nebo titulek „Zadáme vysvětlení smrti vizovického faráře“. Pravděpodobně to není v zájmu pracujících, pravděpodobně tím nesmějí být pracující zneklidňováni, ti, kteří o tom píší, mají zrezivělé rapíry a nepíší „pravdě rytířsky“, anebo tyto události nejsou tak důležité, jako třeba snížení a opětné zvýšení cen obuvi, anebo konečně pracující se o tyto věci nezajímají. Zajímají, a jak, jen jít mezi ně jako král Václav.

Hodně lidí ve Zlíně nevěří tomu, že události, které opravdu zneklidnily Zlín, budou osvětleny. Mají strach, že na prameni správných informací sedí hodně velká žába.

O to jde ve Zlíně.

KAJ

Vážená redakce!

Ve 23. čísle „Dneška“ v článku „Ze Zlína“ se p. dr. Pejhořský způsobem, typickým pro baťovce minulého, dnešního i budoucího, vypořádává s článkem red. Mareše. Aby bylo jasno, řeknu hned, že souhlasím s redakční poznámkou, že totiž p. dr. P. se nedržel daného tematu.

Mám totiž dojem, že p. dr. Pejhořský byl asi slepý, když neviděl kolem sebe až tragické přehmaty, zejména co se týče t. zv. zlínských asociálů, kolaborantů a pod. Nicméně domnívám se, že, viděl-li to, i on to neschvaloval a ve svém nitru to odsuzoval. Jenže: nesměl to dát najevo. Divil bych se, kdyby vedoucí, jenž má přehled o každém spolupracovníku zlínských závodů, si nevšímal hrů

Po festivalu

Vážený pane redaktore!

V posledních číslech Dneška dokazuje několik pisatelů, že mládež SČM v závěrečných dnech Světového festivalu mládeže demolovala pražské školy. Je nepochybné, že byly určité škody způsobeny, a to nemůžeme omlouvat. Dívejme se však objektivně. Nebyli to jen svazáci, kteří se chovali nešetrně v pražských školách, ale Svaz měl nevyhodu, že byl poslední z těch všech, kdo tam byli o prázdninách ubytováni. Poukazuje se na to, jak prý bezvadně se chovali zahraniční delegáti. Musíme si však uvědomit, že to byli lidé vybraní. Vždyť na brigádníky SČM z Litvínova a Lidic nebylo také stížností. Ale i tak — bylo vystupování všech našich cizozemských hostů tak zcela bezvadné? Beze sporu korektní bylo na příklad chování Indů, mládeže Sovětského svazu a delegací severovýchodních národů. Zeptejte se však třeba na Žižkově v dívčí škole na Pražáče nebo v mense právnické fakulty.

Jdeme-li tedy ke kořenům problému, musíme říci nikoliv »Svazu české mládeže« — nýbrž »národů pole neorané«. Jedná se totiž o obecné uvolnění mravů, především v řadách mládeže v současné poválečné době. Kdyby byl SČM organizací toální, jak se mu z mnoha stran předhazuje, dokázal by jistě zcela snadno udržet všechno své členstvo v mezích. Svaz apeluje na dobrovolnou kázeň jednotlivců, při čemž ponechává všem naprosto demokratickou svobodu projevu a konání. Síla, která svazky sdružuje a vede, je Masarykova idea bratrství, idea jednoty národa. Té je podřízena činnost SČM. Dílo, které Svaz vykonal na výstavbě republiky, dokazuje, že tato činnost nevyzněla naprázdno.

Je přirozené, že v SČM právě tak jako v každé jiné organizaci nejsou všichni členové naprosto uvědomělí. A tu je též důležité podotknout, že velkou část Svazu tvoří mládí lidé, kteří před nedávnem opustili školu. Tito chlápci a děvčata stojí dnes na prahu vlastního života, cítí se zcela svobodní a staví se leckdy odmítavě k povinnostem, které jim škola ukládala. — Chtějí žít, žít sobecky a dravě. Jejich prudkost je tím větší, že během nacistické poroby bylo jejich mládí rdoušeno a ubíjeno. A pokuste se nyní tyto revolující duše rázem spoutat nějakými morálními zákony! Presto však i na poli mravní výchovy mládeže dokázal SČM mnoho. Rozhodně se z jeho řad nerekrutuje tak zvaná »zlatá mládež«, bezostyšně parazitující na těle našeho pracovního společenství. Pokud zde jsou určité nedostatky, vyskytují se, jak jsem již uvedl, všude mezi mládeží. SČM nemá prostředků k nějámu radikálnímu zákroku. V tomto případě může účinně zasáhnout jedině stát. Naši pedagogové by tedy měli vypracovat plán, který by tuto ožehavou a opravdu aktuální otázku konkrétně řešil.

Nyní ještě několik poznámek k dopisu p. J. Šmejce, který právem obhajuje výsledky festivalu. Pořadatelem festivalu byla skutečně Světová federace demokratické mládeže. Za Československo se zúčastnil přípravy festivalu oficiálně Československý festivalový výbor. Bohužel, byl skutečně jen oficiální složkou a většinu prací, spojených s pořádáním festivalu, vykonal SČM. To priznávají i kritikové.

Zajímalo by mě, z jakého podkladu vychází pan Šmejce při svém tvrzení o totalitě SČM a o povinné účasti jeho členů na festivalu. Pracují totiž v SČM, kraj Mladá Boleslav a Hradec Králové. Nikde jsem však neviděl, že by někdo někoho nutil k návštěvě festivalu. Naopak, všichni se do Prahy těšili, a toho, kdo se festivalu zúčastnit nemohl, to velice mrzelo, což je pochopitelné, protože podnik takového rázu, jako je festival, u nás opět tak brzy neuvidí. Pokud se týče oněch »záhadných fondů«, tož má pan Šmejce bujnou fantazii. Každá organizace má přece určité jmění, které získala vlastní činností. Z toho obvykle podporuje při různých zájezdech své nemajetné členy. Svaz není výjimkou.

M. Černý

O trpělivosti

Milý pane Mil.,

ve svém »komunistově doslovu k jedné debatě« jste usoudil, že F. Peroutka má sice téměř ve všem pravdu, ale chybí prý mu často trpělivost. Bylo by zajímavé zjistit, jaké měřítko máte pro tuto vzácnou vlastnost. Mám totiž dojem, že je to čtenář Dneška a Svobodných novin, který mnohdy ztrácí trpělivost nad přílišnou trpělivostí p. Peroutky, neboť je nucen opět a opět přihlížeti k velmi neradostné a trapné stránce našeho veřejného života, jež se právě v oněch polemikách odhaluje ve své brutálnosti: k naprosté neochotě dorozumět se a k drsným prostředkům, jimiž se zlá vůle kryje a jimiž bojuje.

V jednom ze svých článků odpověděl Peroutka těm, kteří se ho ptali, čeho je třeba, aby se stali novináři, že je předně třeba dobrých nervů a trpělivosti. Myslím, že pod dojmem z polemiky Peroutka — G. B. se oni adepti novinářství, vzhledem k oné radě odvrátit raději k studiu egyptologie. Ti čtenáři Dneška a Svobodných novin pak, kteří si chtějí uchovat svůj zájem o veřejné věci, volají: již dosti trpělivosti, již dosti polemik s p. Barešem, »touto reprezentativní postavou komunistického novinářství«.

Ověrme si svá kritéria novinářské a vůbec lidské trpělivosti, pane Mil., na jednom jediném případě. Představte si, že jeden novinář stráví celou dobu okupace v koncentračním táboře, že ho

v nejkritičtější době z tohoto tábora povolají k sobě Frank s Moravcem a nabízejí mu svobodu a blahobyt, jestliže převeze redakci časopisu, který redigoval před okupací: onen novinář se k těmto pánům, kteří posílali lidi na smrt z nejmalerčíjších důvodů, otočí zády a jde raději zpět do koncentračního tábora s nejistotou, jaké doporučení mu dají s sebou. (O tomto případě jsem se dozvěděl důvěrně za války od našeho třídílného profesora a věřte, že jsem pocítil při tom více odhodlanosti v srdci než při výzvě jednoho ministra z Londýna r. 1943, abychom se postavili Němcům »třebe s nožem v ruce«.) A teď si, prosím, představte, že přijde roku 1945 jiný novinář z emigrace a napíše o onom, který se zázrakem vrátil z koncentračního tábora, že jeho »průzrností« je ovšem nepochopitelné duchovní strádání, jímž prošel oni spisovatelé, kteří se nechtěli jinde prostituovat po vyloučení z komunistické strany. Co byste učinil, pane Mil., kdybyste byl na místě onoho »průzračného« novináře? Nemřstili byste desetkrát perem a nešel byste raději někam daleko od lidí poslouchat zpěv ptáka, který je o tolik libeznější, než řeč většiny lidských tvorů? Nuže vězte, že onen novinář naprosto ignoroval tento a sta jiných výpadů proti své cti a reagoval pouze na to, co se dotýkalo podstaty sporu a co by již samo o sobě stačilo oloupat o klid a rozvahu. Co myslíte, lze takové počinání vysvětlit nedostatkem trpělivosti?

Nicméně všechny ostatní vaše vyvodky kvitujeme my, stoupenčí a vyznaeváči »slovní akrobacie« p. Peroutky, s radostí a alespoň se zábleskem zadostoučinění. Jen jednu poznámku ještě dovoďte. Hned na začátku svého článku píšete, že se plně shodujete s Peroutkou v tom, že lidská práva, svoboda člověka závisí na schopnosti jedince umět je uhájit, na odvaze a říci ne, jsou-li ohroženy! V tom smyslu je arcí váš článek potěšující jen zčásti. Jsem přesvědčen, že věci svobody a lidského práva budou v tomto státě definitivně zajištěny, až, mimo jiné, komunisté, kteří smýšlejí jako vy, najdou odvahu podepsat se pod takovými názory plným jménem!

V úctě

Jan Tomek,
studující práv, Praha

Proč plakat?

Vážená redakce!

Hned po přečtení dopisu p. K. M. ve Vašem listě č. 26 došel jsem do zdejší filiálky »Slovenské pojišťovny« popotati se, zdali je pravda, že již asi 18 měsíců pojišťovny mají finanční správu dovoleno propáčet splatné životní pojistky do výše 5.000 Kčs v nových penězích. Tam mi řekli, že jim o tom není nic známo.

Škoda! My staropensionisté bychom velmi nutně potřebovali ještě z té živé nějaký ten těžce ušetřený groš. Pravidlou informací o vyplatě splatných pojistek byste se mnohým z nás zavděčili.

V přátelské úctě

Gustav Kůs

Tisková oprava

Článek, uveřejněný v časopise „Dnešek“ ze dne 28. 8. 1947, čís. 22, roč. 2., není pravdivý, pokud uvádí, že

ve svém pamětním spise, který jsem poslal v druhé polovině července ministru Laušmanovi, tvrdím, že potíže spočívají jen v nedostatku pracovních sil, že příčinou druhou, snad hlavní, je vedení československých dolů, že o důlních věcech rozhodují nejlepší odborníci — a někteří jiní, že o věcech mzdových se rozhoduje věčně — i politicky, že někteří inženýři písaříckují, jiní dělají poskoky vysokým pánům, zas jim dostávají plat z národních podniků za to, že konají různé práce pro komunistickou stranu, že když ministerstvo průmyslu oznámilo, že chce věc s generálním ředitelem dolů projednat, pan generální ředitel neodpověděl a že se zdá, že v tomto státě není moci, která by ho k odpovědi přinutila a že jde o inženýry, jejichž práci by stejně dobře zastal inženýr komerční, právník nebo písařka s dvouletou obchodní školou, ale pravdou je, že

ve svém pamětním spise ministru Laušmanovi v druhé polovině července jsem se zabýval pouze nedostatkem pracovních sil a proto jsem se nerozšířoval o ostatních potížích, že druhou hlavní příčinou není vedení československých dolů, neboť o důlních věcech rozhodují nejlepší odborníci z jednotlivých oborů a o důlních věcech v užším slova smyslu rozhodují bezvýhradně centrální ředitelé, všichni báňští inženýři s dlouholetou praxí a provozní ředitelé a inspektoři, bezvýhradně všichni báňští inženýři s dlouholetou praxí.

Je pravdou, že báňští inženýři vykonávají i československých dolů práce, odpovídající jejich vzdělání a předchozí praxi a všichni zaměstnanci československých dolů dostávají plat za svou práci vykonanou pro národní podnik a že generální ředitel běžně vyřizuje všechna oznámení a příkazy ministerstva průmyslu a že právo kontroly je normováno v prospěch ministerstva průmyslu dekretem čís. 100/45 Sb. z a. n. a že toto právo kontroly ministerstva průmyslu jsem vždy respektoval a že inženýři nejsou zaměstnání na místě, jejichž práci by stejně dobře zastal inženýr komerční, právník nebo písařka s dvouletou obchodní školou.

Inž. Svatopluk Rada,
generální ředitel Čs. dolů, národní podnik.

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Josef Palivec

SÍTA

Noc ve mne promítá svou neskutečnou zář, noc tise přemítá o podivné mé tváři.

Kdo jsi ty, kdo jsem já? Tvá záře v mě se tuší? Čarovník? Lelujá? Jen odraz na dně duši?

Jak by sem někdo vál fškerky z dávných kamen. Noc, květovaný šál kol obnažených ramen,

a zde mé líhum, má luna na okříně, stella humillium, louč prostřed skrovné sně.

Ze sbírky stejného jména, která právě vyšla ve druhém vydání.

Jediný tvůrčí akt, který je lidstvu popřán, je dáti novou formu staré myšlence.

A. FRANOE

NOVÉ KNIHY

BBC LONDÝN

Národní umělec Fr. Langer vydal právě knížku »BBC Londýn«, čtyři ze svých četných přednášek do londýnského rozhlasu do války. Dvě z nich byly určeny českému vysílání, druhé dvě, mnohem obsažnější, pro vysílání cizojazyčná — asi pro dvě stě rozhlasových stanic. Autor má pravdu, že tato knížka je víc než dokumentem. Je to knížka exulanta, který si vzpomíná uprostřed válečné vřavy na krásy vzdálené vlasti, která se mu jeví v bělostném závoji nevěstíně. Z této vzdálenosti vidí Langer také nezměrné utrpení českého národa za

okupace, o kterém vyprávěl celému světu, pláče nad ním v okamžité bezmocnosti, ale vždy s pevnou vírou ve spravedlnost a ve spravedlivý konec. Jen on, mistr dramatu a pokračovatel v odkazu Karla Čapka, dovedl cizím světům vyprávět tak dojemně o nezapomenutelném T. G. M., který v jeho rozhlasové práci hovoří s Karlem. Čapkem o svém životě a o svých ideálech tak přístupnou řečí, že jí musili rozumět i domorodci v nejzapadlejších koutech britské říše. Je to knížka záslužná. Sotva tušíme, kolik dobré práce vykonala za války v krajích zapomenutých pro dobré české jméno a spravedlivou věc českého národa. Ale vidíme z ní také úzkost

našich exulantů ve dnech, v nichž se národ svíjel pod nacistickými ranami. Vzpomeneme si na povzbuzení, jehož se nám den ze dne dostávalo z Londýna, když si přechteme pohádku o meči svatého Václava, památník naší pevné víry za okupace. si

Přelíčeno ze Svobodného slova.

Z novinek francouzské esayistiky. Léon Lemonnier, znalec dějin Spojených států a autor knihy »Histoire de la guerre de sécession«, vydal v nakladatelství Fayard zajímavý essay o Mark Twainovi, v němž osvětluje paradoxní život velkého amerického humoristy. — Raffetovi zasvětil svůj essay Pierre Ladoué (nakladatelství Albin Michel). V témž nakladatelství vyšel Pitrouův essay o hudebním romantismu devate-

Jan de Hartog :

HOLANDSKÁ SLÁVA

Třináctého října 1919: Britská admirálie zadávala dopravu doku, těžkého jednatřicet tisíc tun, do Port Stanley na Falklandských ostrovech. Trať dlouhá sedm a půl tisíce, nejdelší, jakou kdy vykonal nějaký dok ve vleku tažné lodi, a kromě toho v tomto případě šlo o největší a největší dok, jaký byl kdy vlečen po moři.

Enormní rozruch v tisku, články pro i proti. Firma Kwel & van Munster, stará známá anglické mariny, poslala nabídku. S nízkou cenou, s nápadně nízkou cenou. Odborníci v admirálie kroutil nad ní udivené hlavou. Nebyla přece žádná konkurence!

Ale konkurence přišla. Sice mnohem později, protože v jednom domě na Oosterdoku v Amsterodamu zoufalý muž sváděl tuhý boj s nenapravitelnou ženou pro výši obnosu, který měla Společnost pro zámořskou vlečnou plavbu Wandelaar & Co. požadovat ve své nabídce za svůj projekt. Když to panička vyhrála na celé čáře a páni Kwelové se via svých londýnských relací dověděli, za jak vysokou cenu se Wandelaar odvážil nabídnout svou flotilu k transportu doku, zažili Conny Stuwová a její Nollček nejveselejší večer v měsíci.

»Silence!« zajásal Noll, »brasknu smíchů! Skoro dvo-

násobek naší ceny!« Usmyslí si, že Cony královsky pohostí, že s ní oslaví předem už jisté vítězství. Velký bože, jak hloupý je takový »samostatný« kapitán a jak troufalý!.. »Zasměj se přece, drahoušku! Nebo snad máš zase nástus v hlavě?« — A Conny se poctivě snažila smíchem zapudit úzkost ze svého srdce, úzkost z nepoddajné mladé ženy s bílýma očima a s kšticí rovných tuhých vlasů. Přifukávala si s Nolem, pila s ním stejným krokem, a po šesti sklenkách kořalky chtěla dokonce zpívat, sedíc na kolenou rozpaleného, vzrušeného Tuleně v kruhu rozpálených a vzrušených denních hostů. Sedesát lodí měla k dispozici firma Kwel & van Munster! Sedesát lodí, a na nich víc než devět set mužů — a poslala nabídku s nejnižší cenou, jaká se v soutěži vyskytla! »Tak vidíš! Na tvé zdraví, Conny! Na naše zdraví! A také na zdraví všech oslů, co jich je na světě! Hurá!«

Pětadvacátého října 1919 zadala Royal British Navy dopravu falklandského doku Společnosti pro zámořskou vlečnou dopravu Wandelaar & Co.

*

Vzrušení, které bylo důsledkem tohoto rozhodnutí, se rozpoutalo tak náhle jako hrom po zablesknutí z čistého nebe.

Vypuklo v domku v přístavní čtvrti, kde zasmušilý muž musel konejšit zoufale

štkající mladou ženu, jež se teď pojednou zhroutila po mnohaměsíčním nepřetržitém hrdinství; vedle u stolu cpali dva chlapi do sebe hromadu dortů, které přinesl Bout.

Vzrušení se přeneslo do kanceláří firmy Kwel & van Munster, kde se hned bledý, ale ledově střízlivý starý pán jal zachraňovat, co se ještě po jeho názoru mohlo zachránit.

V novinách a v odborných časopisech vzrušení nabylo vrchu, když se Kwelové firmě, díky bohatým stykům s Londýnem, podařilo zmobilizovat opozici k dešti útoků na veřejné mínění, k záplavě útoků, obviňujících admirálie z neslychané praxe v rozhodování o obchodních věcech, z korupce, z tajných styků s temnými mocnostmi a s Wandelaarovými agenty.

Věk měla dokonce ohlas i v anglické dolní sněmovně, kde opozice učinila interpelaci; avšak neochvějný, ač poněkud rozvláčný První lord admirality prohlásil, že vláda Jeho Veličenstva musela přijmout nabídku kapitána Johna Wandelara & Comp., poněvadž byla nejrealnější a poněvadž kvalita flotily této společnosti jakož i odborně vedené lodní posádky nabídnutého konvoje dávají největší záruku bezpečnosti. Za účelem ilustrace případu ve sněmovně se přečetla za napjatého ticha statistika, týkající se internacionální vlečné dopravy za posledních pět let, podle níž bylo na hile dni že

pouze jedna jediná společnost skýtá záruku bezvadného transportu, a to: dopravní společnost J. Wandelaar & Co. A ministr prohlásil, že právě jen tyto důvody, podložené skutečností, byly důvodem toho, že se znalci a poradci mariny vyslovili pro kapitána Wandelara, bez ohledu na cenu, která je sice dvojnásobkem ceny, nabízené jinou firmou, ale přece není nikterak přehnaná.

Holandské noviny přinesly o tom obširné pojednání; Bout je předčítal nahlas. Riekie škytala a kývala ke všemu, co lord zdůrazňoval; Jan ji tiskl k sobě už a už; seděla mu totiž po prvé zase na klíně. Chlapci si běželi nakoupit ještě další dorty, ale vrátili se domů, než bys řekl švec, ale místo dortů si přinesli úhoře. Sémonov popíjel z pivní sklenice borovičku na oslavu skvělého výsledku; Maartens si u nich poseděl od šesti do devíti mlčky v křesle a se sklenicí před sebou; Bout v kuchyni otvíral jednu láhev za druhou. Když konečně děti odešly na kutě a také hosté se vytrátili, vzal Jan svou ženu do náruče a řekl jí vroučně: »Děkuji ti, holčičko, za všechno...« Ona se jen usmívala přivřenýma očima a rozechvělýma ústy v jeho velkých a silných pažích.

Výňatek z nejúspěšnějšího moderního holandského románu »Holands Glorie«, který u nás nedávno vyšel v českém překladu.

náctého století »Musiciens romantiques«. — Giotto Dainelli vydal u Denoela essay o Marco Polovi. — Nakladatelství Laffont vydalo Renaudův essay »Le rayonnement de Paris au XVIIIe siècle« a oznamuje vydání essaye Bernanosova »La France contre les robots«, Rousselotova »Max Jacob, l'homme qui faisait penser à Dieu« a Zumthorova »Victor Hugo, piète de Satan«. — Ve sbírce »Pierres vives« v nakladatelství du Seuil vyjde essay Lydie Krestowské »La laideur dans l'art à travers les ages«. — Historii israelských obcí na půdě Francie od Římanů po napoleonskou dobu se zabývá Anchelův essay »Les juifs de France« (nakladatelství Janin).

Thomas Mann o Německu. V americkém tisku se píše o dnešním postavení německých spisovatelů. Zvláště bývá jmenován Ernst Wiechert, který byl nějaký čas internován v Buchenwaldě a jehož kniha »The Girl and Ferryman« právě vyšla v Americe. Největší pozornost však vzbuzuje stanovisko Thomase Manna, dnes amerického občana, a jeho odmítnutí vrátit se do Německa. Thomas Mann je právě v Evropě, po prvé od roku 1939. Vyjádřil se, že Německo nechce vědět, že bída a utrpení je údělem nejen Německa, ale i jiných zemí, a zapominá, že ono bylo příčinou neštěstí, v němž se nalézá. Thomas Mann myslí, že to bude trvat dlouho, než se Německo vzpamatuje ze svého mravního a duchovního úpadku. Nesnáze Německa přičítá hlavně hospodářské vyčerpanosti země a neschopnosti spojenců usjednotit se na hospodářské a obchodní organizaci Německa. Thomas Mann se též domnívá, že spojenci neměli dost pochopení pro převýchovu Německa. Přesto však se nedívá pesimisticky na situaci. Říká, že sice nebude vše v pořádku »příští středu«, ale věří v budoucnost.

Allen Welsh Dulles: Germany's Underground (Německé podzemí) (The Macmillan Co.) u téhož nakladatele: They Almost Killed Hitler (vydáno v S. Gaevernitz) (Téměř zabili Hitlera). Poslední je příběh Fabiana von Schlabrendorff, který je jedním z pozůstalých živých účastníků atentátu na Hitlera. Obě knihy obsahují mnoho historického materiálu. Autor první knihy je bratr známého politika Johna Forstera Dullesa, který v úředním posláni do Švýcar roku 1942 přišel do styku s protihitlerovským podzemím. Spolupracoval s Gaevernitzem, autorem druhé knihy, který je americkým občanem a poskytoval za války spojencům cenné informace. Gaevernitz měl také podíl na vzdání se německých sil v Itálii. Tato skupina měla též vypracované plány pro poválečné Německo. Jejich ideou byl druh křesťanského socialismu, který měl v plánu nacionalisaci těžkého průmyslu, bank a pojišto-

ven. Německo mělo být politicky decentralisováno. Mladší zástupci tohoto směru byli orientováni k Rusku.

Vyroči významného překladu. K letošnímu stoletému výročí objevení E. A. Poea Francouzům kongeniálním Beaudelairovým překladem vyjde znovu Beaudelairův překlad Poea s předmlouvou Léona Lemonniera ve sbírce klasické četby, vydávané nakladatelstvím Garnier. Poe je otec detektivního románu a moderního dobrodružného románu a Beaudelaire se zasloužil nejen o to, že jej Francouzům objevil a přiblížil, ale učinil tak překladem, jenž je sám o sobě vynikající a klasický. Poe není ani dnes prorokem v své vlasti a jeho kult na kontinentě je mnohem větší než v Americe. K. i.

Cyklus »Lidi dobré vůle« (Les hommes de bonne volonté) ukončil Jules Romaine posledními třemi svazky »Le Tapis Magique« (Kouzelný koberec), »Francoise« a »Le 7 Octobre«. Dílo má 27 svazků. Pokroková kritika má k ideové části cyklu silné výhrady.

KNIHY REDAKCI DOŠLE

William Saroyan: Lidská komedie (Román). Z originálu The Human Comedy přeložil G. Bernau. Obálka Jos. Hochman. Nakl. Práce. Stran 214, 70 Kčs brož., 95 Kčs váz.

S. S. van Dine: Královské vraždění. Detektivní román. Z orig. The Bishop Murder Case přeložila S. Jilovská. Vydalo Dělnické nakladatelství. Stran 300, brož. 70 Kčs.

S. S. van Dine: Vraždina Markéty Odelové. Detektivní román, z angl. orig. přeložil Fr. Bommer. Vydalo Dělnické nakladatelství. Obálka Toyen. Stran 309, brož. 70 Kčs.

S. S. van Dine: Vyvraždění rodiny Greenových. Z angl. orig. The Green Murder Case přeložila St. Jilovská. Obálka Toyen. Vydalo Dělnické nakladatelství. Stran 312, brož. 70 Kčs.

Age Bistrup: Země mé touhy — Gronsko. Z dánštiny přeložila Marie Polívková. Obálka a vazba Josef Hesoun. Nakl. St. Kuchař, Hradec Králové. Stran 201, brož. 130 Kčs, váz. 170 Kčs.

Wil. Butler Yeats: Objevy (Discoveries). Essaye. Z angl. přeložil Jar. Skalický. Typograf. upravil Rud. Hála. Vydal Jan V. Pojer v Brně. Stran 120, 54 Kčs.

Camille Mayran: Katedrála. Z francouzštiny přeložil L. Vrla. Dřevoryty vyzdobil M. Florian. Typograf. upravil R. Hála. Vydal Jan V. Pojer, Brno. Stran 113, 75 Kčs.

Thukydidés: Perikleova řeč nad padlými. Přeložil Ferd. Stiebitz. Dřevoryty vyzdobil B. Lacina. Typograf. upravil A. Jero. Vydal Jan V. Pojer. Stran 41.

„Z lidu jsme vyšli a do lidu se zas musíme vrátit český spisovatel.“

T. G. Masaryk

DVĚ DÍLA,

znamenantí vzácný
přínos do české literatury jazykozpytné
a národopisné

Jaroslav Zaorálek:

LIDOVÁ RČENÍ

„... Tohle životní dílo vzniklo jen na okraji práce překladatelské. To, že někteří cizí spisovatelé zavedli do oblasti spisovného jazyka různé slangy a argoty (vojenský, zlodějský a pod.) jako stylistický prvek, přinutilo mne hledat přiměřený výraz i v češtině. Vznikal tak nejprve soukromý slovníček lidových rčení a od něho jsem se dostal k soustavnému zaznamenávání všech pozoruhodných obrátů, které jsem slyšel...“

Autor o vzniku svého díla.

První velký slovníkový pokus sebrat, uspořádat a vyloužit česká rčení lidová na základě pečlivého studia všech dosažitelných pramenů, počínajíc nejstaršími českými mudroslovními sbírkami a končíc nejnovějšími velkými slovníky spisovného jazyka.

Kniha ve slovníkové úpravě má 768 stran a stojí brožovaná 240 Kčs, v celoplátěné vazbě 280 Kčs.

Augusta Šebestová:

LIDSKÉ DOKUMENTY a jiné národopisné poznámky

„... Až příliš často jen lidové písně, pohádky, povídky nám reprezentují lidový jazyk a lidový kulturní život — ty však jsou jen místní stylisací látek často obecných. V našem souboru jde o něco zcela jiného a nepoměrně životnějšího. V krátkých výpovědích lidových vypravěčů se zrcadlí celý vnější a vnitřní život jihomoravské dědiny z konce 19. století.“

Prof. Dr. Bohuslav Havránek

Nové vydání vzácné a dlouho již rozebrané národopisné studie, podávající důvěrný obraz moravského Slovácka, jeho řeči, zvyků, krojů, lidové moudrosti a celého vesnického života v rozprávkách selských vypravěčů a pamětníků.

Kniha, nově uspořádaná a doplněná prof. Pavlou Antořovou, má 440 stran a stojí brož. 120 Kčs, v polo-
plátěné vazbě 148 Kčs.

U všech knihkupců

Fr. Borový